

סודי ביותר
עותק מס' 2 מתוך 4
68 דפים

סטנוגרמה

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבה טו/שלי"ח של הממשלה
י"ד בכסלו תשל"ח - 24.11.77

נכחו השרים :
מ. בגין - יו"ר, א. אבוטצירא, ש. ארליך,
י. בורג, מ. דיין, י. הורביץ, ז. המר, ע. ויצמן,
י. ידין, י. כץ, ד. לוי, י. מודעי, מ. עמית,
ג. פת, א. שוסטק, א. שרון, ש. תמיר

א. ברק
א. נאור
ש. כץ
- היועץ המשפטי לממשלה
- מזכיר הממשלה
- יועץ ראש-הממשלה להסדרת הוצ

סדר היום :
155. ביקורו של נשיא מצרים
156. חזרת שר הבטחון למלא את תפקידו
157. ביקור שר החוץ בגרמניה
עמ' 2
עמ' 79
עמ' 80

רשמו :
ז.ת. 2-16
ל.ד. 17-40
מ.י. 41-60
ז.ת. 61-67
ל.ד. 68-80

משורר ראש הממשלה	
מזכירות הממשלה	
- צילום מסמך מסווג -	
מחשבה או העתקה	עושה נאמנים
ההעתקה אושרה ע"י	אנוכי (אור)
תאריך ההעתקה	4.12.77
הצעה זה מקבל מידע	5
נרשם ביומן יק	

155. ביקורו של נשיא מצרים

רה"מ מ. בגין:

נדון בסעיף היחיד על סדר היום -
ביקורו של הנשיא סאדאת בירושלים.

אין ספק, שביקור זה הוא מאורע בעל

חשיבות לאומית-איזורית-בינלאומית. מבחינתנו, עשינו את המוטל עלינו. לא הנחנו ליוזמה מהרגע הראשון והממשלה חייבת לדעת, שהרעיון של פגישה כזאת הועלה על ידינו, כשבוע לאחר שהוקמה הממשלה. שלחנו אותות בדרכים שונות. כאשר מזכיר המדינה, וואנס, ביקר במזרח התיכון הוא סיפר לי, שאמר לסאדאת: "יש היום ממשלה בישראל, שעליה אפשר לסמוך. כאשר היא תאמר כן - זה כן, וכאשר תאמר לא - זה לא". תגובתו של סאדאת היתה: "אני יודע". כשאמרתי לוואנס שהייתי רוצה לראות את סאדאת, הוא ענה לי: "גם סאדאת היה רוצה לראות אותך".

כאשר ביקרתי ברומניה, בשיחות הממושכות

שהיו לי עם הנשיא צ'אושסקי, אמר לי הנשיא הרומני, שהוא מציע - בידיעתו של סאדאת ובהסכמתו - לקיים פגישה של נציגים מצריים וישראליים. שאלתי את הנשיא הרומני, האם לדעתו אפשר להקים קשר, שיביא לידי פגישה בין סאדאת לביני וצ'אושסקו אמר, שבשלב מסוים הדבר יהיה אפשרי.

לאחר שסאדאת ביקר ברומניה, לפני

כשבועיים, שמעתי מפי נציג רומני, שצ'אושסקו מסר דו"ח לסאדאת על השיחות בינינו, כלומר בין צ'אושסקו וביני, ושנשיא מצרים התרשם מאד מהדברים ששמע ומסתבר - כפי שסאדאת אמר לנו - שהרעיון של פגישה בינינו ובואו ארצה עליה על דעתו כשעזב את בוקרשט, בדרך לטהרן.

רה"מ מ. בגין:

משמענו בפעם הראשונה את המשפט:

"אני מוכן ללכת עד קצה העולם כדי למנוע פציעתו של חיל מצרי אחד מקרב בני ואני מוכן ללכת לכנסת ושם לומר דברי" מאותו רגע, אנו נטלנו את היוזמה ואמרנו בכל הזדמנות: "אדרבא, יבוא וישמיע דבריו". כאשר ביקש הזמנה רשמית, העברנו אותה לידי השגרירות האמריקאית - וכך קוים ביקור זה.

אני חושב, מתוך הכרה, שעלינו להחזיק

אח עינינו פקוחות ואת כל שאר הדברים שיש להחזיקם בכוונות, באשר להתחייבות - לא עוד מלחמה - אשר עליה הכריז סאדאת יחד אתנו, גם בפומבי וגם בשיחות פרטיות, אין להתיחס אליה בזלזול. למשל, בשיחות הפרטיות אמר לנו סאדאת - וזאת גם חבריו אמרו לחברינו - שמצרים אינה יכולה להרשות עוד לעצמה מלחמה, בעיקר בגלל סיבות כלכליות וחברתיות. בשיחות צדדיות היה אומר, מדי פעם בפעם: "המצב הכלכלי אצלנו is horrible" והוא הסביר את התפוצצות האוכלוסיה - קרוב ל-40 מיליון נפש, כאשר כל שנה מתווספים בין 900,000 עד 1,000,000 נפש. זהו גידול עצום. קיימת גם בעית התחבורה ואנו רואים בטלוויזיה את האנשים התלויים על אוטובוס. סאדאת הודה בכך ואמר it's horrible; מצרים עברה שלב של תיעוש, אך לא במדה מספקת.

מדי פעם בפעם, סאדאת היה שואל אותי

שאלות רטוריות: "למה לנו להוציא כסף על החזקת צבאות, או על גיוסים" והיה מוסיף: "אין לנו כסף בשביל זה".

ישנה אימרה, שאנו דשנו בה כבר מספר

פעמים: "כבדהו וחשדהו" - ואימרה זו נכונה על שני חלקיה. אך עד כמה שלאדם יש התרשמות, אני יכול לומר, שדברי סאדאת לא נראו לנו.

רה"מ מ. בגין:

בטלים ולא נראו לנו שנאמרו בכוונה להונות. אני מניח, שסאדאת יכול היה לדעת, שלא יצליח לרמות אותנו. בסופו של דבר, הוא יודע שאנו מסוגלים לדעת זאת ולנקוט באמצעים. ויש ראייה לכך - משום שבשיחות סוכם בינינו, שיהיו מגעים כדי להבטיח בשטח, שלא יהיה צורך בתנועות צבא, בגיוס וכו'. סאדאת אדם מספיק מנוסה כדי לדעת, שזה לא יכול להיות נסיון חד-צדדי להערים עלינו. לכן, לדעתי, זהו אולי ההישג החשוב ביותר של הביקור. יש התחייבות ציבורית, יש התחייבות בשיחות אישיות: "בואו ונקוט באמצעים, כדי שלא יהיה צורך, או כורח, או פריצה מקרית של מעשי איבה". אני מסכם נקודה זו בהוסיפי, שעלינו להחזיק עינינו פקוחות. אך אין סיבה לזלזל בהסדר זה, שהנחנו לו את היסוד, או בהתחייבות, אשר כל עתוני העולם, בעקבות מסיבת העתונאים המשותפת שלנו, הכתירו אותה "לא עוד מלחמה".

זה מוכרח להיות מפנה מסיכולוגי

במצרים, אם הסיסמה שם היתה: "מצרים רוצה בשלום - ישראל רוצה בשלום" והם הוסיפו בלשונם הידועה: "הפלשתינאים רוצים בשלום". מבחינתנו חשוב, שמיליוני מצרים קוראים ושומעים את הסיסמה: "ישראל רוצה בשלום". לא אמרו זאת עד עכשו.

התודה של סאדאת לנשיא ישראל מנוסחת

בצורה לבבית ויש בה נקודה מדינית, שאי אפשר לזלזל בה, לגבי השיחות שהוא קורא להן קונסטרוקטיביות.

היו אנשים - אין פלא, הם נמנים על

חוגים מסוימים - שקיבלו פיק ברכיים, משום שלא הבטחנו למסור את יהודה ושומרון. אך אין הצדקה גם לפיק הברכיים שלהם. הנשיא סאדאת קבע עמדותיו - שעוד אשוב אליהן - ואנו קבענו את עמדתנו, עפ"י

רה"פ מ. בגין:

החלטות הממשלה והדברים הושמעו בכנסת. גם לאחר שסאדאת שמע את עמדותינו, הוא הסכים להמשיך בשיחות. סאדאת לא אמר: "מכיון שאתם לא קיבלתם דרישותי - אין על מה לדבר" - והוא יכול היה לומר כך. כי הוא ביטא את עמדתו ואנו ביטאנו את עמדתנו בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים. דוקא לאחר נאומי בכנסת, לא רק שהיה מעוניין בשיחות, אלא אמר - בניגוד להודעתו שעל זה אין מה לדבר - שאם נדבר, נדבר על הכל והדו-שיח ימשך בצורות שונות. אני משער, שדו-שיח זה יחודש במשך השבועות הקרובים, ואולי אפילו יותר מוקדם.

עכשו צריכה לבוא הודעה מסאדאת כיצד

לקיים את הדו-שיח, אך ברור שהסכמנו שיחיה המשך לדו-שיח.

ביחס לג'ניבה נתפרסמו בימים האחרונים

ידיעות שאין להן שחר והן אויליות - כנראה יש כאלה המעוניינים לפרסמן. לא זו בלבד שלא הבטחנו לשתף אנשי אש"ף, בכירים או לא בכירים, או תומכי ארגון זה בועידת ג'ניבה, אלא שעניין זה לא בא בכלל לדיון. סאדאת לא הזכיר, אפילו במילה אחת, השתתפותו של מישו בג'ניבה. הוא קבע גם באוזנינו את העמדה שהשמיע בקהיר, לפני צאתו לירושלים, שהפרוצדורה אינה מענינה אותו, אלא מעניינים אותו העניינים המהותיים. וכפי שציינתי, הוא לא דרש ואנו לא הבטחנו הבטחה כלשהי על רקע זה. באשר לעצם כינוס הועידה, לא קבענו כל תאריך והודעתי על כך לנשיא קטר אחמול.

השלב הבא הוא פגישות בין נציגי ישראל

לבין נציגי מצרים. אין שום שלב אחר. אין שום הבטחות אחרות. אני גם מסתד לידי סאדאת את הטיוטא שלנו לחוזה שלום, יחד עם המכתב, הידוע לממשלה, ששר החוץ שלנו שלח למזכיר המדינה, וואנס - וזוהי מדיניותנו: משא ומתן בפגישות ישירות.

רה"מ מ. בגין:

גם אמש, בשיחה עם שגריר ארה"ב,
סוכם שהשלב הבא יהיה פגישות בינינו לבין נציגי מצרים ולפי שעה,
אין דבר נוסף לעשותו.

הנשיא סאדאת הביע, בהחלט, את אי-
שביעות רצונו מההודעה הסוביטית-אמריקאית וגם אנו לא יכולנו להביע
התפעלות מהודעה זו. אני רוצה למסור לממשלה ידיעה שיש לה חשיבות,
שיתכן שגם בארה"ב יהיה - לא מיד - שיקול מחדש לגבי "החוכמה" של
אותו מעשה, ביחוד בלי התיעצות אתנו, והכוונה לפרסום ההצהרה המשותפת
לבריה"מ ולארה"ב.

היו שיחות בין החברים והם ימסרו,
בודאי, לממשלה סקירה על השיחות הללו.

האזירה שנוצרה הפתיעה את המצרים
ואין בכך שום ספק. במה הם הופתעו? ביחס הלבבי, החם והפשוט של
הכנסת האורחים שלנו. הם אמרו לנו זאת. כפי ששמענו לב, הבוקר
הם גם כתבו זאת במאמר ב"אל-אכבר", שקריאתו נמשכה שעה חמימה.

באשר לתכנית השלום של סאדאת, היא
לא היתה צריכה להפתיע אותנו ולא הפתיעה אותנו. אך זוהי תכנית,
שבישראל רק דק"ח תומכת בה - אינני בטוח ששל"י תומכת בה, אם כי
אולי תומכת בה עקרונית - אך התמיכה הגלויה בתכנית זו היא של דק"ח
בלבד. לכן, היה צריך להבהיר זאת - וזאת עשה גם דובר האופוזיציה,
שאמר: "השלום כפי שאתה מציע אינו מקובל עלינו וההסדר כפי שאתה
מציע אינו מקובל עלינו ועלינו לדחות תכנית זו" - וכך באמת עשינו.
אך כפי שציינתי, בעוד שמעל במה הכנסת הנשיא סאדאת אמר: אלה הדברים
ואין מה להתווכח, לא כן בשיחות, אשר בהן אמר: לכל אחד יש עמדות

משלו, על הכל נדון.

מדי פעם, בשיחות האישיות וכשנסענו יחד, סאדאח היה אומר לי: "תראה שאני אפנה לעם נגדך". אמרתי לו: "תנסה". פעם אחת אמר לי: "לאחר נאומי, לא יהיה לך מה לומר כדברי התנגדות לדברי שלי". אמרתי: "אשמע". אך ברור, שמבחינת הפניה שלו, זו היתה פעולה ביחסי הציבור בארץ. מעל במת הכנסת - והדברים הודגשו אצלו גם במסיבת העתונאים וגם בהודעות פומביות - סאדאח דיבר אל עמנו - אל האמהות והילדים. אני חושב, שעמנו אינו בער. גם עתון "הארץ" הדגיש את השלילה שבתכניהו של סאדאח, אך יש לו הזכות להשמיע את דבריו. עכשו עלינו להדגיש לעצמנו, קודם כל, שזו תכנית המתקבלת על דעת 5-7 חברי כנסת, מחוץ ה-120.

באשר לביקור שלי בקהיר, סאדאח אמר לי: "אתה חשבת שאני התלוצצתי, כאשר אמרתי שאזמין אותך לסיני, ואני ברצינות דיברתי". מעשה שהיה כך היה: גב' ברברה וולטרס ראינה את שנינו יחד והיא שאלה את סאדאח כמה פעמים: "מתי תזמין את ראש ממשלת ישראל לקהיר". על כך ענה: "דנו בזה, אך יש סיבות שאינני יכול לעשות זאת עכשו" ולפתע הוסיף: "בואו אלינו יכול להיות מוגבל". ברברה וולטרס שאלה אותו מה פירוש limited והוא השיב: "אני מוכן להזמין אותו לסיני". פניתי ושאלתי שוב: "לסיני", והוא ענה: "כן, לסיני". על כך הגבתי: "אני אזמין אותך לסיני" - וזה היה רגע של הומור. אך בשיחה פרטית אמר לי סאדאח: "אני לא התלוצצתי, התכוונתי לאיסמעליה" אני יכול להביא אליך את כל הפרלמנט שלי לאיסמעליה ותשמיע את דבריך. יש לי סיבות מדוע לא בקהיר". הוא לא עמד על סיבות אלה וכמובן, שלא להצתי עליו לפרטן. יתכן שסאדאח אינו בטוח שיוכל לשלוט בקהיר, כשאני אחיה שם. בקהיר יש 8 מיליון איש, כאשר לפני מלחמת העולם השנייה היו 3 מיליון, והיו כבר מקרים בקהיר שבהם פנה ההמון נגד סאדאח ובקושי המשטרה יחד עם הצבא השתלטו

רה"מ מ. בגין:

על המון זה. סאדאח חושש מ"האחים המוסלמים" ואינני בטוח אם הוא יכול לסמוך על המשטרה במקרה כזה. באיסמעליה, כנראה, יש לו בטחון, יש לו שם מחנות צבא גדולים והוא יכול להביא לשם את הפרלמנט. כל הפרלמנט יסע מקהיר לאיסמעליה כדי לשמוע את נאומי. אמרתי לסאדאח: "אני לא רוצה ללחוץ עליך ואני מבין שיש לך סיבות שלא להזמין אותי עכשו לקהיר, אך אינני רוצה לעשות תחנת ביניים באיסמעליה ואחכה עד שתהיה מוכן". אני חושב, שנהגתי בסדר ולא היינו צריכים להטיל את עצמנו עליו. כלומר, לא צריך לראות בג'סטות האלה, של ביקורים הדדיים, את חזות הכל - וכך גם הסברנו זאת בפומבי.

ארה"ב התענינה מאד בתוצאות הביקור.

צלצלתי לנשיא קרטז מיד לאחר צאתו של סאדאח לקהיר והבטחתי לו גם לכחוב. אחמול, מסרנו לארה"ב את האגרת ושמעתי הבוקר, שגם סאדאח שלח אגרת לנשיא קרטז. האגרת שלי עמדה להגיע לנשיא ארה"ב אחמול בין השעה 3.00-4.00 אחה"צ, לפי שעון וושינגטון וכנראה שאגרתו של סאדאח תגיע באותו זמן. נוסף לכך, שוחחנו שר החוץ ואנכי עם שגריר ארה"ב בישראל. למשל, העניין של איסמעליה לא הוכנס לדו"ח כחוב. התייעצתי עם שר החוץ וקיבלתי את דעתו, שאין זה עניין בעל חשיבות מיוחדת ולא צריך להעמיס על האגרת, שהיא בתוכנה חשובה מאד. אך בעל-פה, מסרנו לו דבר זה וסיכמנו בינינו, שהשלב הבא יבוא ממצרים ושיציעו לנו היכן תקוימנה הפגישות הנוספות.

החברים שהשתתפו בדיונים הם: שר החוץ,

סגן ראש הממשלה, שר הבטחון, שר העבודה והרווחה, שר האוצר ושר הפנים. לכולם היו שיחות נוספות ואם הממשלה תבקש אותם - או שהם ירצו - למסור סקירה, אתן להם את רשות הדיבור. לאחר מכן אהיה מוכן להשיב לשאלות. ובכן, נלך בכוון זה שנשמע מלואים לדו"ח.

טגן רה"מ י. ידין:

בשטח האינפורמטיבי - זוהי, בעיקר,

השלמה. הנקודה העיקרית שרצייתי

להדגיש היא, שבפגישה הראשונה, בה השתתפו ראש הממשלה, שר החוץ ואנכי יחד עם סאדאת, מוסטפה חליל - שהוא איש אמונו של סאדאת - ושר החוץ בפועל בוטרוס גאלי, סאדאת לא רצה בתחילה להציג את הבעיות, כפי שהן נראות לו, למרות שראש הממשלה אמר לו שהוא האורח והוא אשר צריך לפתוח. על כך הגיב סאדאת, שיש לו קצת קומפלקס בעניין זה, כשהוא בא ארבע פעמים למוסקבה ובכל פעם קוטיגין אמר לו: אתה האורח ואתה תפתח, ואילו סאדאת ענה לו: מה שהיה לי להגיד זה שבאתי הנה.

בתשובה לשאלת שר החוץ, מה הוא היה

רוצה שאנו נעשה - וזה אולי המשפט הכי אופרטיבי, מבחינתי, מכל השיחות - אמר סאדאת: "נעזוב את כל הדיבורים על פרוצדורה. הגיע הזמן שנדבר על העיקר. "let's put the cards on the table and discuss it".

אני רוצה למסור על הפגישה שהיתה

לשר הבטחון ולי, לאחר פגישת העבודה הגדולה יותר. לאחר שהוחלט בין ראש הממשלה וסאדאת, שבמקום פגישה של ששה תהיה פגישה בארבע עיניים ולאחר שניסחנו את התודעה הרשמית, בא אלי מוסטפה חליל ואמר: "אם יש לך זמן, תקח את שר הבטחון, תעלה איתו לחדרי ונסתה ויסקי". עלינו לחדרו והיתה זו שיחה שנמשכה קרוב ל-3 1/2 שעות. זו הייתה שיחה גלויה וכנה ביותר שאפשר לתאר לא רק בין יריבים, אלא בכלל. כל צד מאתנו שם את כל הקלפים, את כל הדעות ואת כל המחשבות בנושאים הכלליים ובנושא הבטחון, על השולחן.

מה הסתמן לי מדבריהם? אני מוטרט את

הדברים כפי שנאמרו על ידם וההרגשה היתה, שהם כנים. במשך השיחה

התעוררה השאלה מדוע הם מגייסים צבא ומדוע הם במצב של כוונות.

סגן רה"מ י. ידין:

החשובה שלהם הייתה: "מדוע אתם מתפלאים? לפני חודש היו מאמרים בעתונות האמריקאית, ממקורות הפנטגון, שאתם הולכים לתקוף אותנו החקפת מנע ואנו לא יכולים להרשות לעצמנו להתייחס לכך בזלזול". חליל הוסיף: "מדוע אתם חוששים מהתקפה שלנו. האם אתם חושבים שאנו

משוגעים לגמרי? * * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

נקודה נוספת - וזה דבר מעניין -

חליל באופן מיוחד - גאלי רואה את עצמו זמני בתפקידו - רצה להתרכז על הבעיה הפלסטינית ואמר שהם, באופן קונסטנטי, אמרו לעראפאה כל הזמן: "אתם הדיוטות שאתם רוצים להקים מדינה פלסטינאית עצמאית. אם תעשו דבר זה ואילו ישראל היתה מקבלת זאת, זה היה טופכם. הייתם נלחצים בין ירדן מצד אחד ובין ישראל מצד שני" וחליל הסביר מדוע. יחד עם זאת ניסה להשפיע עלינו, שאם היינו מקבלים דבר זה, היינו עוזרים לגמור עם המיתוס הזה.

הם הביעו רצון כנה - ואני מתרשם כך

במאת האחוזים - שהפגישות המשכנה בכל הדרגים ששני הצדדים ימצאו לנכון, באופן ענייני ולא טקסי. הם אמרו: "אם מדובר בבעיות בטחון, מדוע שעזר לא יפגש עם גמאסי? אנו רוצים לברר את הבעיות, כדי שכל צד יבין את השני עד הסוף".

אני רוצה לומר מספר מילים על טוהמי.

באופן פורמלי, יש לו תאר של סגן ראש הממשלה לענייני הנשיאות, אך יש לו עמדה מאד חשובה. הוא אחד האנשים המקורבים לסאדאת.

השר ע. ויצמן:

הוא ראש "המוסד".

סגן רה"מ י. ידין:

לא רציתי לומר זאת, אך העיקר שיש לו
עמדה חזקה. הוא יושב לידי בסעודת

הערב * * * * *

* * * * * שאלתי אותו: "מה יהיה עכשו עם סוריה?" -

כי אסאד, בשיחתו עם סאדאת, לא דיבר באותה צורה כפי שדיבר באמצעי
התקשורת - וטהימי ענה: "הנשיא סאדאת ישלח את מוברק ועוד אחרים
כדי להסביר את הדברים האלה לאסאד". לאסאד יש עכשו בעיות קשות
אצלו במנים עם ה"בעה".

נקודה אחרונה - היחסים בין מצרים

ללוב. אמרתי לו, שלא הבנו בזמנו מה קרה עם ההתנגשות הזאת והוא
ענה: "אני מתפלא שאינך מבין. הבעיה שלנו עם לוב היא רוסייה. יש
בלוב מאגר מסוכן מאד של רוסים ואנו לא נסבול זאת ולוב got the
message".

אני שותף לדברים שאמר ראש הממשלה,

שהכוונה שלהם, ברגע זה למחות, היא באמת לנסות ולראות אם אפשר
להשיג או שלום או איזה שהוא "מודוס ויוונדי". השתכנעתי בכנות
דבריהם ואקוה שלא אתכדה. אך לא צריך להסיק מכאן מסקנות אופרטיביות
וצריך לפקוח את העיניים.

השר י. הורוביץ:

הם אמרו לך משהו בענין אש"ף ויהודה
ושומרון?

סגן רה"מ י. ידין:

לעראפאת אמרו, כפי שכבר אמרתי,

שהוא עושה שטות שרוצה במדינה. לנו

ניסו "למכור", שלו היינו מסכימים למדינה, אש"ף היה נגמר, כי מדינה כזאת הייתה נגמרת. אך יותר לא הרחבתי את הדיבור על כך.

בעיקר בשיחות שהיו בלילה, הם פתחו

את כל הלב ואפשר להרגיש מתי אנשים מדברים אמת ומתי הם מרמים.

אין לי כל צל של ספק, שסאדאת רוצה,

במסגרת של שיחות בינינו לבינם, לדבר על עיקרי הדברים ולא לכוכר מסביב. זוהי המטרה שלו ועד כמה שהדבר יותר מוקדם, זה יותר טוב מבחינתו. ובעיה זו תעמוד גם לפנינו בבוא הזמן, אם שיחות אלה תחקיימנה.

השר ע. ויצמן:

לי היו, למעשה, שלושה מפגשים, שבהם

הוחלפו דיעות, מלבד ארוחת הערב

ומפגשים אחרים. המפגש הראשון היה זה שסגן ראש הממשלה תיאר.

מפגש זה היה עם פוסטפה חליל ובוטרוס גאלי והוא נסתיים בשעה 1.30 אחר הצות. כפי שנמסר, בוטרוס גאלי כנראה לא ישאר בהפקידו. *****

 * * * * *

מאידך, הוא כנראה מאנשי שלומו של סאדאת. סאדאת עובד, כנראה, עם

"מטבח", הכולל שני אנשים אלה וכפי שהתרחמתי גם את עוסמאן, שבנו

נשוי לבתו של סאדאת, ואשר אתו שוחחתי בשעת סעודת הערב. בכל אופן

אני מעריך, שלשלושה אלה: עוסמאן, מוסטפה חליל וגאלי יש השפעה גדולה

ומעמד חזק. למשל, כאשר סאדאת הזמין אותי אליו, שלושה אלה ישבו

בחדר והוא לא ביקש מהם לצאת - וכמובן שגם אני לא עשיתי זאת.

השר ע. ויצמן:

אם מישהו ראה בטלויזיה, הרי כשירדו מהמטוס בקהיר, מוסטפה חליל ירד שלישי. זוהי רק התרשמות, אך חשוב לדעת למי יש השפעה ולמי אין. חליל הוא מחנדם במקצועו, בערך בן 58-59 - אגב, כולם בסביבות אותו גיל - והוא מצד אחד ראש המפלגה הסוציאליסטית ומצד שני מנהל הבנק העולמי הערבי. שאלתי אותו איך שני תפקידים אלה נדבקים אחד לשני ועל כך הגיב: "נשוחח על כך בפגישה הבאה".

לא אוסיף על מה שנאמר באותו מפגש משותף עם יגאל, כי הוא כבר סיפר על כך. ההתרשמות שלי הייתה, שהם מחפשים, במאמץ גדול, דרך. אני אמרתי להם, שהנאום של הנשיא שלהם היה קשה. אמרתי להם: "תסתכלו על ירושלים, האם אפשר לדבר על לחצות אותה?". הוספתי ואמרתי: "ממשלה שתחליט על כך, לא תחזיק מעמד יותר מ-30 שניות". עוד אמרתי: "אני מקוה שהנשיא שלכם התחיל כל כך גבוה, מחוץ יכולת לרדת" ופניתי לעוסמאן: "כמו שאחה, קבלן טוב, מתחיל גבוה וגומר ואח"כ חותם חוזה, כך אני מקוה שהנשיא שלך יעשה - התחיל גבוה על מנת לרדת, כי מה שהתחיל כאן, אינו יכול ללכת".

* * * * *

* * * * *

(המשך הדברים רשמה ל.ד.)

השר ע. ויצמן

(עד כאן רשמה ז.ת. מכאן ל.ד.)

כי בשלב מסויים אמרתי לו: "תראה, היום אתם המצרים, הירדנים והטורים ביחד, בלי עיראק ולוב, מקיפים אותנו ב-5,000 טנקים. ואילו אננו, מדינה קטנה, יושבים סה"כ עם 3,000 טנקים." אז הוא חיקן אותי ואמר: "3,500".

ניסיתי למקד את העניין על נושא הבטחון. מאותו ערב, ההרגשה לי היא שהם מאוד היו רוצים להגיע להסדר. והרגשה שניה שמטרידה אותי: "מה יהיה אם לא?". ואחד הנושאים שמנקר לי בראש (ואנו צריכים לדון על כך באחת הישיבות) - מה אנו צריכים לעשות? כאשר פחות או יותר, נשמעת אצלי כל הזמן הנימה: "אם לא ינצלו את ההזדמנות, זה יהיה חמור מאוד". מצד אחד, צריך להעיז ולא להבהל, אבל גם צריך לקחת זאת בחשבון.

הם נאמנים לסאדאת, כנראה, נאמנות רבה מאוד. הם אף פעם לא משמיעים את השם "סאדאת". הם תמיד אומרים "The president".

רה"מ מ. בגין: גם אנחנו אמרנו זאת.

השר ע. ויצמן: אצלנו אומרים גם "בגין" לפעמים.

בכל אופן, זה היה ערב ארוך. באותו ערב דיברנו גם על מצבים מתוחים בסיני. יגאל העלה את השאלה האם אפשר ליצור קשר דרכו נוכל לדעת האם מה שקורה זה המרון או חרגיל? יש כמה מחשבות. חושבים על איזה שהוא אמצעי להתקשר בעתיד באשר למצבים כאלו. אולי איזה שהוא אמצעי קשר כמו שהיה פעם לשר החוץ כשהוא היה מפקד ירושלים, עם מפקד ירושלים המזרחית - עבדאללה טאל.

למחרת בבוקר, השיחה היתה מאוד מיוחדת

במינה. ב-0830 בבוקר קיבלתי צלצול ממוסטפה לחדרי. (כל

השר ע. ויצמן

המצב היה מאוד מוזר - פתאום ב-0830 בבוקר מעורר אותי הטלפון ומישהו אומר: "הלו, זה מוסטפה, הנשיא רוצה לדבר איתך". (לקח לי כמה שניות להבין מה קורה). הוא כאמור אמר כי הנשיא רוצה לדבר איתי. דיווחתי לראש הממשלה שהנשיא מזמין אותי ועליתי אליו. ישבו שם שלושת הדמויות האלה. אני באתי לבד. ישבתי ליד סאדאת על הספה. אני התחלתי בכך שאמרתי לו: "תראה, הסכמים לא הותמם בין מנהיגים, אלא בין אומות. יתכן שאחה תחיה עד 120 שנה". הוא אמר: "זה הרבה מדי". אמרתי לו: "תראה, אני מאחל לך שתחיה עד 100 ותראה כבן 20". אמרתי לו: "תראה, אני כמעט נדרסתי בתאונת דרכים, מחר אתה יכול ללכת וחוסייין יכול ללכת. היום יכול להיות security איתך, מחר עם מישהו אחר. שלום חותמים עם אומות ולא בין מנהיגים. לכן גם הנאום שלך היה קשה מאוד ונתקבל קשה. הכניית כזו, לא תקבל אף ממשלה אחת במדינת-ישראל. 85% מהבחורים בחרו במפלגות שבמצעים שלהם הירדן הוא הקו. חלק בחרו בו כקו בטחוני וחלק כקו ריבוני. אבל ארבעת המפלגות - 3 המפלגות של הקואליציה ומפלגת המערך קובעות את הירדן כקו. חייבים למצוא דרך בתוך הסבך הזה, כי בין מה שאתה אמרת ובין מה שאנו חושבים, יש פער עצום".

כמו כן אמרתי לו: - "ב-3-4 החדשים האחרונים

חיינו מאוד מוטורדים מכך שהתחלנו לחשוב, שאתם חושבים כי אנו הולכים לתת מכת מנע והיות וכך אתם רוצים לתת מכה ראשונה: העברת את דיביזיה 4 לתעלה, ודיביזיות נוספות, העברת את הסם - 6, את טייסת המיג 21 החזרת חזרה". הוא חייך. אמרתי לו: "אנו התחלנו לקרוא אותך כאילו אתה מתחמם על משהו והגענו למסקנה ראשונה שהיות ואתה חושב שאנו הולכים לתת מכה, אתה תתן מכה ראשונה".

על זה הוא הגיב: "לעולם לא, זו התאבדות

פוליטית שלך ושלי. מעשה כזה יהיה שגיאה ויהיה לא נכון".

השר ע. ויצמן

אמרתי לו כי צריך להגיע למצב שהדברים

האלה לא יקרו.

כאן ברצוני להעיר, כי משנכנסתי, אמרתי

לו בתחילה, כי אני רוצה לחלק לו מהמאה: "כמקצועי אחד למקצועי

אחר, אני יכול לשבח אותך על ההפתעה (והתכוונתי להפתעה בלבד)

שהייתה במלחמת אוקטובר." והוא חייך ואמר: "בוא נשכח מזה,

זה שייך לעבר." האווירה הייתה מאוד נינוחה. בוטרוס ראלי

ועוסמאן לא דיברו. סאדאת אמר: עזר "I am a man of my word ,

believe me, you can trust me."

אם הוא קרא לך - עזר - זה לזכותי.

רה"מ מ. בגין :

בתחילה הוא קרא לך - עזר ואני

הינקנתי אותו.

אני מודיע שיש לך כמה וכמה זכויות

השר ע. ויצמן :

לגבי ומקבל גם את הזכות הזאת.

בהמשך הוא הסתכל עלי באינטנסיביות

כזו - ויתכן שפה אנו צריכים לזהר, וזה יכול להיות בלוף, אבל

הוא אמר: " Believe me, no more war. I am a man of my word "

אמרתי, כי גם אני אדם שמילתו היא מילה ואחפש כל דרך שהיא

ואפעיל את כל דמיוני על מנת למצוא פתרון. כן הוספתי ואמרתי

כי המלחמה בין הערבים לבין הציונים במדינת ישראל לא התחילה

ב-1967, אלא אני התחלתי להלחם מאז שאני ילד בן 14 ודורות לפני

נלחמו."

השר ע. ויצמן

נראה לי בשיחה, שהמטרה שלו הייתה

לחת הרגשה שאפשר לבטוח בו. לא היו דברים קונקרטיים. לא פרטנו
נושאים לפרוטות קטנות. ההערכה שלי היא, שהוא גם לא רוצה
לפרוט זאת לפרוטות. הוא לא מחפש מחווה. הוא לא רצה שניתן
לא קצת משארם-א-שייך, קצת פה, קצת שם. הוא בא לדבר על הכל,
על כל הבלאק, ולא על שום דבר שניתן לו היום כמחווה. הוא לא
חבט דבר ולא העלה זאת.

מה שכן הוא העלה, זה את המתחים

בסיני ואיך הם יוקחו קצת. הוא לא אמר - תן לי פה, תן לי
שם. ההרגשה שלי היא שמטרתו הייתה לחת לי הרגשה :

א. "I am a man of my word"

ב. אני רוצה פתרון.

ג. אני לא מדבר בפרוטות אלא ב-"big business"

ד. אם לא יצא מכך דבר, אז "חבל" זה לא מילה.

וההערכה שלי על הגבר הזה, שאם תהיה

לו הרגשה כי סידרו אותו, לא תהיה לו כל בעיה לעבור מ-"No

War - more War". לכן צריך להפעיל את כל המחשבה

ולחשוב על כך בצורה רצינית.

בסיום השיחה הוא ליווה אותי עד

לדלת ואמר לי כי מחכים בחוץ נכבדי השטחים. הוא שאל : "אם הם

יבקשו ממני משהו, האם אני יכול להבטיח להם?". אמרתי לו : "אדוני

הנשיא, רק תגיד". אח"כ לא נחקבלה שום בקשה. אני עוד אמרתי

לו, משהוא אמר כי מחכים לו נכבדי השטחים : "Now you shall see

them and see that we don't treat them so badly".

מענין שהוא שאל על כך, אבל שום בקשה לא הגיעה.

השר ע. ויצמן

נפרדתי ממנו. אח"כ הגיעו

בוטרוס ראלי

טגן רה"מ י. ידין : שמתי לב כי הוא קורא לו בוטרוס ופיטר. שאלתי, מי זה פיטר? הוא אמר לי, כי בוטרוס זה פיטר, וכשסאדאת קורא לו "פיטר" הוא יודע כי הוא חושב עליו טובות, ואילו כשהוא קורא לו בוטרוס, הוא יודע כי יהיו צרות. אז אצלנו הוא היה פיטר.

השר ע. ויצמן : אצלי הוא היה בוטרוס. הם באו אלי

למחרת להפרד. הם אכלו אצלי ארוחה

קלה, בחדרי. התרשמתי כי מוסטפה הוא אקטיבי מאוד והוא ינסה לדחוף דברים. מטרת השיחה אצלי שוב היתה לעשות למען זה שתהיה המשכיות. הם אמרו: "אל תתנו לעסק להשטט, מוכרחים ליצור קשרים".

אח"כ נפגשתי עוד עם סאדאת בדלת

של מלון ה"מלך דוד". לחצנו ידיים והוא לחש לי עוד משהו לאזני : על כך שזה צריך להמשיך, על צאוצ'סקו וכו'.

היתה עוד נקודה מאוד חשובה : שאלתי

את מוסטפה חליל, בכורך : "הכל טוב ויפה איתכם, אבל מה יהיה עם הסורים? והוא ענה : "The president could deal with syria" או "control syria"

סה"כ, איתי לפחות, הם ניסו למקד

את כל הנושאים שביב נושאי הבטחון. יכול להיות שזה מפני שהשיחה היתה איתי.

אם מותר לי לומר משהו בסוף דברי,

השר ע. ויצמן

אני יכול להגיד, שלפי דעתי מוכרחים לעשות מאמץ מעל ומעבר שנושא כזה לא ישמש, כי דבר כזה לא יחזור. איך לעשות זאת - יש לי כמה מחשבות.

סגן רח"מ י. ידין : אני רוצה להוסיף באשר לשיחה באותו לילה עם פיטר ומוסטפה, כי הבעיה שעמדה כל הזמן היתה באמת - החשד ההרדי- מה פרוש "לא מלחמה" ? ובשלב מסויים, מוסטפה פנה אל עזר ואלי ושאל : "תגידו לי את האמת, האם באמת לא התכוונתם לתקוף אותנו?". אמרנו לו: "איזה שיגעון זה בכלל לחשוב על כך". הוא אמר לנו : "אני לוקח אחריות עצומה על עצמי. אני מוכן להאמין לכם. אני הולך בבוקר לסאדאת לומר לו זאת, כי זו הודעה שיש לה משמעות". למחרת סאדאת תפס אותי ואמר לי : "מוסטפה סיפר לי על השיחה שהיתה לכם, והיא היתה חשובה מאוד."

השר ע. ויצמן : אולי לא צריך לומר זאת ולא לחשוב על כך, אבל לי היתה כל הזמן הרגשה כי הם מפחדים מאיתנו שנעשה להם כל מיני תעלולים. המילה "expansionism" חזרה כמה פעמים גם אצל סאדאת ובס אצל אחרים. כאשר התחלנו לדבר על כמה שטח צריך בשביל בטחון, הם ניסו לעמוד על כך שבטחון זה לא שטח, וכל שטח שישאר בידנו זה "expansionism". לי יש הרגשה כי הם מאוד מאוד חוששים.

השר מ. דיין : ברצוני להתייחס לכמה תשובות לשאלות

ששאלתי ולדברים שהתבררו לי.

אני שאלתי את סאדאט : "אתה אמרת בנאומך בכנסת "הסכם שלום צודק", למה התכוונת, איזה שלום זה יהיה? והוא אמר : "זה יהיה שלום לפי הצ'רטר של האו"ם. לא יחסים דיפלומטיים ולא מעבר למה שהצ'רטר מכסה. ומה שהצ'רטר אומר, שזה סיום מצב מלחמה ושאת הסכסוכים פותרים באמצעות מו"מ. אני יודע את ההבדל בין "סולח" לבין "סאלם אדל", ואני אמרתי "סאלם אדל" ואני מתכוון לצ'רטר של האו"ם. לא כיסיתי מכם שאני מתכוון לזה. תקראו את הצ'רטר של האו"ם ותראו בדיוק מה הוא אומר".

דבר שני : גם אנו וגם הם משתמשים

במילה "המשכיות". גם אנו וגם הם אומרים כי הדבר דרוש,

ובסופו של דבר, האם הביקור הזה יהיה הצלחה או כישלון, זה יקבע

לפי מה שיבוא אחריו - האם זה יהפוך לאפיזודה, למאורע דרמטי, או

שזה יהיה פתח להמשכיות ואז זו תהיה הצלחה. אלא שאני חושש

שחלק מאיתנו - ואינני מדבר לגבי ביקור ראש הממשלה בקהיר, שזה

חלק מהביקור הזה - אבל אצלנו בציבור יש התרשמות כי המשכיות, זו

כאילו כניסה לנורמליזציה. "היות והוא בא הנה, הבא נמשיך בדרך

הזו עם משחקי כדור-רגל, ומשל מזמין כבר את אנשי האיגוד המקצועי

וכו'". לדעתי זה לא מה שהם מתכוונים אליו בהמשכיות, ולא מה

שהם מתכוונים בכלל. הם רוצים המשכיות בנושא המסויים הזה :

להמשיך במו"מ לשלום, לא בהמשכיות כזו שנראה את הביקור הזה

כפתח לנורמליזציה, כאילו אנו לא יושבים בסיני ובגולן ואין מצב

מלחמה - כל זה ישאר בעינו, ואנו נשחק כדור-רגל?

בהקשר לזה היתה שאלה דומה ששאלתי

את סאדאט, שקשורה בנושא הביקורים, והוא ענה : "אני לא יכול

להרשות לעצמי שישראלים יבואו למצרים, כאשר אתם יושבים על אדמותינו.

השר מ. דיין

השאלה היתה לגבי נושא מסויים, ולא הביקור של ראש הממשלה, שהוא נושא בפני עצמו. לכן אני אומר שהם מדברים על המשכיות רק בצורה הסמציפית הזו. אני כשלעצמי, למרות מה שסאדאט אמר ברעיון עיתונאי, שגוררים יפגשו עם שגרירים, אינני מאמין שזה יהיה. את אותה המשכיות שהם רוצים, הם ישתדלו לעשות בהסתר. גם כאשר לאפשרות של פגישה עם ראש הממשלה ודברים אחרים, הם ישתדלו לרדת לפרופיל נמוך, גם של פגישות ענייניות.

באשר לנושא אש"פ, אני ביקשתי מבוטרוס, הוא פיטר, בדרך לשם, שלא יזכיר את נושא אש"פ. אמרתי לו, כי אם הנשיא יזכיר את נושא אש"פ, אנו נצטרך לומר לו, כי בהקשר זה שהוא דורש כי נכיר באש"פ כנציגי הפלשתינאים, אנו מביאים לפניו את האמנה הפלשתינאית ורוצים לקדוא ממנה קטעים, ולא תהיה לנו ברירה, אלא לשאול: "זאת אתה דורש מאיתנו כצעד לשלום?".

כשאנו עושים את הניתוחים על הדברים, כשאנו רוצים לדעת את האמת על צדדיה כל החיוביים והלא כל כך נעימים, אני חושב שמה שאנו רואים באש"פ, הוא איננו רואה. בכל אופן, זה נכון לגבי העניין הזה.

לגבי "לא עוד מלחמה" - מעמדו של סאדאט, לדעתי, כמעט ואינו חלוי במדינות ערב האחרות. מדינות ערב האחרות אינן יכולות בלי מצרים, אבל מצרים יכולה להיות בלי מדינות ערב האחרות. בוודאי בלי סוריה. אמנם יש לה את האגף האמריקאי של סעודיה, מרוקו, סודאן - ועכשיו חוסיין שלח את ברכתו. מה שכן, סאדאט איננו יכול להיות בלי תמיכת העם המצרי והצבא המצרי. הצבא המצרי יכול לעשות מהפכה ללא כל קושי, אם הוא יחשוב שסאדאט בוגד בהם ואינו משרת את האינטרסים של העם המצרי והצבא המצרי. הם פשוט יכולים להרוג אותו.

השר מ. דיין

אינני מאמין לרגע אחד כי הוא
 יפסיק את החימוש, ושאר ה"ב תגיד לו: "אם לא עוד מלחמה, אז מה
 אתה צריך לחקן את המיגים ודברים דומים ולקבל סיוע צבאי?"
 כי סאדאת זקוק לצבא שלו והצבא שלו צריך נשק על-מנת להרגיש שהוא
 בפורמה. עם כל מה ששר הבטחון וסגן רה"מ הבטיחו למוסטפה
 ופיטר, כי לא היתה כל כוונה לשחק איתם, וכי המאמרים בארה"ב
 נועדו רק כדי להחליש את תביעותינו לנשק, אני שמח כי הם שאלו
 על כך ואתם הבטחתם להם, אבל עם כל ההבטחות האלה, ג'מאסי הוא
 ג'מאסי, והבנראלים מזה, יגידו: "טוב, אמרת להם", כמו שהבנראל
 שלנו, מוסה גור אומר: "אמירה זו אמירה, אבל הצבא צריך להתכונן
 למלחמה". ולכן, על מי יעלו האמריקאים? הם יעלו עלינו.
 שכן הרי סאדאת מזה זמן רב אומר לאמריקאים: "הלוא אתם הם אלו
 שיכולים להביא את ישראל לווייתורים. אתם יכולים to squeeze
 them". והאמריקאים אכן יכולים "to squeeze them" על מנת
 לקבל מה שקדטר רוצה. ההודעה הזו לא תפריע למצרים לקבל כל
 נשק שהם רוצים. הם לא יתפרקו מנשקם. אבל ההודעה הזו עשויה
 להפריע לנו. האמריקאים יכולים לומר: "עכשיו, אתם רוצים עוד
 200 מטוסים?", חכו, זה יכביד". לכן, לא רק שאני מסכים
 עם ראש הממשלה שצריך לשמור את עינינו פקוחות, וצריך לשמור את
 עינינו פקוחות פנימה, וגם כלפי חוץ, לסיוע הכספי והצבאי, כי
 אנו חלויים בהספקת נשק ישירה.

מה שמעניין הוא שסאדאת חשף את המשגה

האמריקאי בפלירט שלהם עם הרוסים. ואני אמרתי להם בשעתו:
 "אתם לא רק משחקים איתנו, אלא גם עם המצרים, אשר כשהם נמצאים
 ביחסים כל כך גרועים עם הרוסים, אתם פתאום מכניסים את הרוסים
 כיו"ר שותף בועידת ג'נבה ומבטיחים כי תתאמו איתם מדיניות,
 לקראתה". הנה סאדאת אמר כי הוא איננו יכול לנהל בג'נבה

השר מ. דיין

מו"מ בחסות יו"ר סובייטי. משגה פוליטי כזה מצד ארה"ב הוא דבר שלא יאומן. זה כמובן לא מפריע לכל מיני משאלות לבוא, כאשר הארון בז'ז'ינסקי, כל יומיים, רוצה כי נותר במשהו אחר, מנסה ללחוץ עלינו שנוותר, בלי ביקור סאדאת, עם ביקור סאדאת ועם אחרים. הוא רוצה שנוותר הן בפרוצדורה והן בתוכן. ומבחינה זו, כעת, אחרי הביקור הזה, אנו צריכים להיות במצב שבו נהיה הרבה יותר חזקים מבחינת סרובנו למשאלות הללו.

אני שמעתי מראש הממשלה כי השר שרון

שאל את סאדאת לגבי גישה חופשית לאל-עריש, והוא ענה "לא". (כוונתי בשאלה זו הייתה לא ביחס אליהם אלא ביחס לעולם, ירצה יקח, לא ירצה, לא יקח. - השר א. שרון) כאשר אמרתי קודם שסאדאת לא ירצה לקבל מאיתנו פרורים, התכוונתי לזאת. הוא יכול להיות בלי אל-עריש וזה לא נושא לעולם.

אני חוזר ואומר: הם רוצים מאוד

בהמשכיות אופרטיבית במו"מ לשלום. זאת בלי ספק, והם אמרו לנו זאת - להפגש ולדון.

ברצוני לסכם ב-3 נקודות:

ראשית - סאדאת הציג עמדה נוקשה

מאוד בנאומו בכנסת, ולא רק בנאומו בכנסת, אבל הוא אף פעם לא הסתיר את המניעים שהביאו אותו הנה, והם: הצורך החיוני של מצרים לצאת ממעגל המלחמה. ולא כל כך בצד הטריטוריאלי - אם נעביר את כל סיני לידי המצרים, זה לא ישנה להם הרבה, אלא הוא רוצה לצאת ממעגל המלחמה כדי לשנות יעוד תקציבי, להגיע להשקעות ולעזרה כספית בתחום הכלכלי. הם מאמינים שזה יעזור להם. יכול להיות שבבוא היום יתברר להם כי זה לא אחר כל בעיה. לכן, גם כאשר הוא יציג עמדות נוקשות - כשם שאצלנו אומרים שאנו נצטרך

השר מ. דיין

לשקול היטב האם אנו מוכנים להתעקש על דברים מסויימים ולהפסיד את השלום, הרי גם הוא יצטרך לשקול היטב האם הוא יהיה מוכן להתעקש על דברים מסויימים ולהשאיר במצב מלחמה. חשוב שיהיה ברור, שמה שהביא אותו לכאן זה לא נושא אפלטוני ולא תאמהות הישראליות, אלא, למצרים יש בעיות, יש לו בעיות משלו ומניעים משלו להגיע להסכם, וזה יכול לעמוד על כף המאזניים השניה לעומת הנוקשות שלו.

זה לא יכול לקומם את הצבא?

השר י. בורב :

יש לו שתי כפות מאזניים. זה לא

השר מ. דיין :

אומר כי הם יאמרו: גם בלי זה ובלי

זה, אנו עושים שלום, ויותרו על הכל.

נושא שני שקשור בנו - לפי הערכתי,

יהיה קשה מאוד להשיג איזה שהם ויתורים והסכמים, אלא עם סאדאת עצמו, אישית. גם עם טוהמי, מוסטפה ובוטרוס - כל מה שתציע להם, הם ראשית כל ילכו הבייתה וישאלו את הראיס. היחיד שבמקום יגיד "טוב", זה סאדאת. ופה יש קושי. גם קיסטינג'ר סיפר לי כי כאשר הוא היה הולך למו"מ, הוא היה הולך אל סאדאת, וסאדאת היה מוציא כל איש אחר מהחדר והיה אומר: "בסדר, נוציא את התותחים ואת הטנקים. אני לא שואל אותם, ואם ג'מאסי לא רוצה, שיתפטר".

בהקשר לזה אני רוצה לספר, כי כשנוסחה

רה"מ מ. בגין :

ההודעה המוסמכת, הם רצו כי יהיה

כתוב "this providential visit". היות וזו הודעה שלנו,

ראיתי חוסר טקט בכך שיהיה כתוב בהודעה כי זה ביקור שבוצע על-ידי

רה"מ מ. בגין

ההשגחה העליונה. אמרתי כי ניסוח כזה אינו סביר ואינני מקבל זאת. זה לא עזר דבר. כל אלה שהיו איתו לא הסכימו והתרעמו. כאשר ישבתי איתו, אמרתי לו כי זה לא נאה לנו להשתמש במליצות כאלו, והוא מייד שינה זאת, החלטנו כי זה יהיה "This important visit" ללא שום השגחה. אח"כ, היות ויש לנו שייקספירים משלנו, יהודה אבנר הציע את המושג "significant" "This significant visit". אבל בלי הסכמתו של הראי"ס, הם לא הסכימו, אלא שיהיה כתוב: "this providential visit"

השר י. ידין : כשישבנו על הניסוח, הוא קודם רצה לכתוב: "divine". אמרתי לו: "בשביל מה?" והוא אמר לי: "אתה צריך להבין שבמצרים הנשיא הסביר לעם שלו כי השליחות הזו היא קדושה, זו שליחות דתית."

השר מ. דיין : זה נושא מיוחד מאוד בשבילנו, כי זה נובע לא רק מסמכותו של סאדאת, אלא גם מאופיו, והוא יכול לעשות במחי יד אחת שינויים. אני לא אומר זאת רק בעקבות הביקור, אלא גם בעקבות סיפורים ששמעתי מקיסנינג'ר ואחרים, במשך המו"מ, במשך חדשים.. לנו ישנה בעיה, שוואנס איננו קיסנינג'ר. יש יתרונות רבים למו"מ ישיר, אלא שאת המו"מ הישיר צריך לנהל עם סאדאת. אולי תמצא הדרך לכך. מכל מקום, כמו לגבי הביקור פה, איש לבד מסאדאת לא יכול היה לעשות זאת שם. שלישית - לגבי עמדתנו והצגת עמדתנו,

השר מ. דיין

לדעתי, בשלב זה, מספיק וטוב שראש הממשלה משאיר לסאדאת את סיוטת הסכסוך השלום שהעברנו לאמריקאים, כולל מכתב הלוואי. מכתב הלוואי וההגדרות שישנן במכתב הלוואי, הן בהחלט מספיקות בשלב זה של המו"מ בשביל הצגת עמדותינו. ומי שרוצה לרענן את זכרוננו, אני מציע לו שיחזור ויעיין בכך. זה דוקומנט. זו לא מילה פה ושם. זה מכתב, ובשלב זה איננו רוצים ללכת מעבר לזה.

רה"מ מ. בגין : אני גם הודעתי לנשיא ארה"ב כי מסרתי לידי סאדאת את המכתב הזה.

השר ע. ויצמן : אני רוצה לומר כאן דבר נוסף שלא אמרתי קודם. אני הטלתי על צה"ל : ראשית : להשאיר בכוונות הרגילה; שנית : להכין סדרת הסברה לצבא. אני עברתי פעם אחת את מלחמת-העולם-השנייה וראיתי מה קרה לצבא הבריטי הממושע כשהגיע אליו השלום, איזו התפרקות. וכבר קיבלתי דיווחים כי שואלים בכמה מקומות - למה? מדוע? איפה?

אחמול קיימתי דיון עם הרמטכ"ל וחבר מפקדים של הצבא והוחלט כי הרמטכ"ל יוריד הוראה להכניס יותר משמעת בצה"ל, ולקיים סדרות אימונים נמרצות. כמו כן הקויים הסברה משמעותית על מה שקורה ועל מדיניות הממשלה.

השר י. מודעי : אותו הדבר דרוש לאזרחים.

השר י. בורג : אני רוצה לומר כי גם לאחר הדברים שאמר שר החוץ - שהעבירו אותנו מהתאורים שבחלקם היו חשובים ובחלקם היו פליטון, לדברים החשובים אני עדיין חוזה ומשתומם כל הזמן - מה הלאה? ועד לרגע זה לי זה

השר י. בורג

לא ברור.

ההערה של שר הבטחון היתה נכונה.

אנו עם של קצוות וקיצוניות, וצריך לדעת, שכרגע, חוץ מהאווירה, שום דבר למעשה לא נשתנה.

כמה פרטים : הם היו מעוניינים

בביצוע כמה תיקונים באל-אקצה, וגם בכנסיה הקופטית. הוא דיבר על זה עם חדי. זה מעשה פוליטי ומחווה דתי, א. לעם המוסלמי. ב. מזה הרבה שנים מתנהל סכסוך בין העדה הקופטית לעדה החבשית בנוגע לפיינה מסויימת בכנסיה, ויכול להיות שהביקור בכנסיות שנחווסף לביקור באל-אקצה, היה גם כדי לבקר בחלק הקופטי ולקבוע על-ידי כך, מיהו לדעתם בעל-הבית.

אני חושב, שהשאלה ששמענו שהם

שאלו - "האם אתם חשבתם לתקוף, או לא?", נבעה מכך, שכנראה באיזה שהוא אופן התגלגלו אליהם הויכוחים שהיו כאן. היו כאן הערות והערכות, שבוודאי היו נחלת חוב הרבה יותר רחב, ויתכן שהדברים האלה התגנבו והגיעו גם לקהיר ולא רק נשארו בארץ.

באשר לקולגה שלי, אני מניח שהיתה

כאן איזו שהיא טעות בנושא הפרוטוקול. היות ואני רשום במשרד הפנים, עדיין, כשר הפנים והמסטר, קבעו לי את טוהמי בתור קולגה למרות שמשרד המסטר מזמן בוטל. המסטר עדיין לא בוטלה, עדיין לא "גר זאב עם כבש", אבל בכל אופן, התאור הוא "שר הפנים" בלבד. אבל לפי בקשת משרד החוץ נכנסתי למכונת עם האיש ההוא. הוא אדם סגור מאוד, כמעט ואינו מדבר דבר. השאלה הראשונה שהוא שאל - "איפה זה וואדי סרד?" אח"כ הבינותי כי הוא ידע היטב איפה זה. הוא אמר כי הוא רוצה לדעת איפה זה, כי או שהוא היה שבו שם, או שנהרג^{שם} בן של חבר שלו. זו היתה ההערה הראשונה שלו, ואני

השר י. בורג

חושב שהוא חשב עליה בדרך מקהיר, כשאלה שאיתה הוא יוכל לפתוח את השיחה, על-מנת שיהיה ברור כי יש לו מעורבות בארץ, על ידי מישור שמת כאן. אח"כ גם התברר לי כי הוא מכיר היטב את הכבישים, כולל את כביש לטרון, וכי הוא היה כאן חייל ב-1946/7.

השר ע. ויצמן :

הוא היה שבוי בפלוג'ה.

השר י. בורג :

הוא אמר כי בית דגן זה בית דג'אן. לדעתי הוא גם מבין עיברית, למרות שהוא לא אמר לנו זאת. הוא אמר כי בעצם אין הבדל גדול בינינו, ערבי ועיברי אלו אותן אותיות, רק צריך להחליף אותן. הוא אמר זאת באנגלית, אבל נראה שהוא יודע עברית.

(מכאן רשמה מ. י.)

המשך דברי חשר י. בורג:

לפני כן רשמח ל.ד.
מכאן ואילך - פיתקה י.

מיד הבנתי שהוא צודק ויש בזה משהו. הראיה, שהמלה

"טוריה" - אם מחלימים בה את האותיות - הרי זה "רוסיה" ... אבל "on the spot"

אמרתי לו זאת ומכך למדתי, שאמנם הוא יודע עברית.

אמרתי לו משהו על אנשי-הבטחון שלו, שראיתם בערב

הראשון, כאשר היו מאד דרוכים ומחמירים וגסים בשימוש בכוח. חוץ כדי שיחה זו - הוא לא

הגן עליהם וגם כאשר אמרתי שהם היו "very noiless" - הוא אמר:

"confidence is good - control is better"

ובזה סיימנו את הנושא.

מהדברים המעניינים אפשר להזכיר עוד דבר אחד או שניים:

הוא שאל לדעתי על נאצר, או לדעת בן-גוריון על נאצר. כנראה שיש לו משהו נגד נאצר,

ומעניין לציון את הטרימינולוגיה שהשתמש בה. הוא אמר "the war"

שאלתי למה הוא מתכוון והשיב לי: אם אנו אומרים "the war" - כוונתנו למלחמה נגד

ישראל; אם אומרים אנו "the world war" - כוונתנו למלחמת העולם.

זו היתה המידה הגדולה ביותר של אינטימיות שבאה לביטוי בשיחתנו, וזה מבטא היטב

את מחשבתו בעניינים הללו. יתר הדברים - אינם חשובים.

הרגשתי לא טוב ואני רואה חובה לעצמי לומר את זאת לראש-

הממשלה, - באותם הימים מאד הערב של הביקור, כאשר התקיימה ישיבת-הממשלה, ביום ראשון,

ועד עזיבתו, כ" לא ידעתי מה "הולך". עלי לומר גם עתה, שעד הרגע הזה - איני יודע

מה הצעדים המעשיים, או המשמעותיים שיעשו ומה קורה עתה.

אם אתרגם לי את הדברים - יש לי רושם שידוע לי

שיושב אני בישיבת-ממשלה ברגע זה, וזה לא כמו אותו לורד, שחלם שהוא מדבר בבית-

הלורדים והתברר שאמנם באמת דיבר ... זה סיפור מפורסם, אך בלי להיכנס לאנליזה - מי

אמר מה - מה שאמר סדאת על יהודה ושומרון לא היה בשבילי בבחינת הפתעה. הדגש החזק

על ירושלים היה לי כהפתעה. אינני יודע כמה טוב או רע היה התרגום של דבריו; אני שמעתי

את התרגום באנגלית וכל הזמן שמעתי את המלה "entity" ופעם אחת בלבד את המלה "state", אך כאשר דיבר בכנסת - קשה לי לומר מה היה מדוייק כאן יותר. על ביקור זה אפשר ליישם את דברי התלמוד על יצירת האדם, שנוה לו שלא נברא מאשר נברא, אם אין המשכיות.

אני רוצה לדעת מה מצב הדברים בערך ומה הצעדים ואיך מתאר ראש-הממשלה את העניינים להבא, ומה יהיה לאחר מכן, ואיך ובאיזה מקום מגיעים אנו ל"substance" וצריך יהיה לומר משהו מוגדר יותר. זה לא צריך להיות היום, אבל אינני יודע מה יהיו הצעדים הבאים, ביחוד כאשר אנו נמצאים עתה בסוף נובמבר, ואני שומע שועידת-ג'נב עשויה להתקיים בסוף דצמבר, ואיני יודע אם מוכנים אנו לקראתה.

ראיתי חובה לומר דברים אלה דוקא בגלל חשיבות הצורך, ומשום האוירה שנוצרה. על כן, המומנטום צריך להימשך, אלא שאיני יודע כרגע מה הצעדים המכוונים על-ידינו.

ד"ר בורג, ידידי - בשעת השמעת דברי בכנסת - קרה לך משהו דומה רה"מ מ. בגין:
לזה שקרה לאותו לורד... אני חושב שדברתי דברים מפורשים.

הקשבתי לדברי ראש-הממשלה כצמא למים ולכל מלה הקשבת, אבל השר י. בורג:
כנראה שאני צמא יותר מכפי שקבלתי לשחות.

בסדר. כאשר אסכם - אשיב גם לשאלתך זו. כוונתי בשלב זה רה"מ מ. בגין:
לשמוע מילואים לדו"ח, אבל גם זה לגטימי.

אבקש קודם-כל להשמיע הערות קצרות לדברי שד החוץ. השר ש. ארליך:
אינני חושב שאיש מאתנו, או בעולם הגדול קיבל הצהרת סדאת
"לא עוד מלחמה" כחתחיבות ממשית, שיש לה ערך. זו היתה משאלה, או הצהרה מוסרית, שזו

השר ש. ארליך:

מסרתו וכוונתו. אבל איש לא יבין זאת כך, שמהיום צריך להתפרק מהנשק ולשבת בשקט.

השר י. בורג:

ברוך טובה נאמר "וגר זאב־כבש" - אך ידוע הסיפור על הזאב,

שלא טרף כבשים, אבל הרג את הכבש, כי רצה לאכול את העשב

שאכל הכבש...

השר ש. ארליך:

אני חוסך בדברי הו"ר בורג, באמרו שצריך להמשיך בשני הדברים

גם יחד - גם ערנות וגם המשכיות הקשר עם מצרים, לשדעתי ולדעת

מרבית האנשים - פתח תקופה חדשה במזרח התיכון.

מה הציפיות שלהם איני יודע, אבל אני הייתי צמוד לו"ר כאמל,

המזכיר הכללי של המפלגה שם ונאמר שהוא יד-ימינו של סדאת.

סגן רה"מ י. ידין:

יש לו כבר ארבע ידיים ימניות, לפי הגדרות אלה...

השר ש. ארליך:

יהיו ודאי עוד... כאשר נסענו במוצאי-שבת לירושלים, תחילה היה

קצת מאופק. הוא ישב וסיפר שלמד הנדסה במצרים, בארה"ב והשתלם

שם ויש לו אח שביקר בארץ בתקופת המנדט והוא נמצא כאן בפעם הראשונה ומעוניין מאד לראות

את ירושלים.

בסופו של דבר הגענו לכך, שכאשר ראה את הציבור בחוצות

ירושלים - אמר: דע לך שביקור זה בא כאבן-בוהן, כדי לראות מה כוונותיכם, כי אנו רוצים

בשלום ולא במלחמות. אמרתי לו: אתם תצאו מכאן בהרגשה טובה. כעבור יום, כאשר התידדנו,

הוא ע"ב אותי וחלך אליך.

השר א. כץ

השר ש. ארליך:

כן. הוא סיפר לי שהם שיקמו את ערי-התעלה בהוצאה של למעלה

משני מיליארד דולר והגדילו את האוכלוסיה בעשרים אחוז מכפי

שהיתה קודם לכן. הוא אמר: את הערים הללו איננו רוצים עוד להרוס. אנו לא יכולים לנהל

עוד מלחמות. באנו כדי לעשות שלום. שניהם אמרו לי: אנו יוצאים מכאן בהרגשה אמון מלא,

שאכן יש לכם עניין בשלום כמי שלנו יש בזה עניין. דע לך, שלנו אין כל יכולת לנהל מלחמות

ואיננו רוצים כזה. אנו עם שרוצה לחיות ואנו אוהבי-חיים. הוא הוסיף ואמר: אני מצטער

שלא ישבתי לידך כדי לשחות מהמיץ הזה שהגשתי... (כנראה שד"ר כאמל סיפר לו על-כך).

הוא אמר: לנו ישנה בעיה שהיבים להזכירה: ג'ורג' חבאש הינו טרוריסט בהכרה, וערפאת

הוא חצי-טרוריסט והבעיה המטרידה אותנו - כיצד לסדר אותו באיזה תפקיד שהוא.

הסיכום היה כזה: אנו יוצאים מהביקור בהרגשה טובה מאד, ורוצים

בהמשך השיחות. בינינו אין בעיות של סכסוכים ואנו יכולים להסתדר. הבעיה היא אחרת,

אך איננו יכולים לעשות שלום נפרד עם ישראל, בלי ארצות ערביות אחרות. הבעיה של הפלשתינים

היא בעיה וצריך למצוא לה פתרון יחד. הוא אמר: תבטחו בנשיא שלנו. אגב, הם מדברים עליו

בהערצה גדולה מאד. הוא אמר שהנשיא רוצה בשלום והוא היחידי שיכול לעשות את השלום.

אני פותח את הדיון. רשות הדיבור לחברים שנרשמו לדיון,

רה"מ מ. בגין:

אך לפני כן חייב אני להעיר הערה מיוחדת לגבי שמירת הכלל הגדול

שאין הדלפות מישיבות-הממשלה. לצערי, לקראת בואו של הנשיא המצרי נחקיים דיון בישיבת-

הממשלה ומהישיבה ההיא היתה הדלפה.

שר החוץ הגיש הצעה, דנו בה וממנה נתגבשה הצעה, שבנצומי

בכנסת אציע, אפילו באופן חד-צדדי - ואביע נכונותנו לפתוח ארצנו בפני מבקרים ואזרחים

מצריים; על-פי הסיכום בממשלה - הבאתי את ההצעה בפני טדאט ונכון שהוא אמר: "לא, אנו

לא יכולים לעשות זאת, עדיין איננו יכולים לעשות זאת." אבל זה היה עניין לממשלה בלבד,

והדלפה זו היתה באמת מזיקה.

היום דנים אנו, אם מותר לי לומר כך, בעניני היסוד של המדיניות

הישראלית, על רקע ביקור רב-חשיבות שנערך כאן. יש לנו נסיון ואני חייב לומר זאת לכל חברי-

הממשלה, שלעתים - הדלפה משיבת-הממשלה היא כמעט בנפשו. היא עלולה לבטל דברים שיש בהם כדי לחסל את עניננו במידה שאולי אפילו קשה לתאר אותה. ואיני מדבר תאוריה, איני נכנס לפרטים, אלא מדבר אני על נסיון. על כן, לפני קיום הדיון - אני במיוחד פונה לכל החברים: למען השם! נחזיר לנו את המסורת הנאה שנוצרה בחדשים האחרונים, שאין הדלפות. אני חושב שנצטרך לפרסם הודעה אחר ישיבת-הממשלה הנוכחית. ננסה אותה ונרון בה ונקבל אותה מפרסם אותה, אבל אסור שתהיינה הדלפות, ואני מבקש זאת מאד. אבקש את החברים כולם לזכור את האחריות המוטלת עלינו. לחברי ועדת חוץ ובטחון של הכנסת - ההוראות כמעט ואינן אומרות דבר. משביעים אותם והם חותמים על התחייבות לא להדליף דבר וצר לי לומר, שחתימה לחוד ומציאות לחוד.

בסופו של דבר - יושבת שם האופוזיציה ועליה אפשר לומר,

שכפי שהיא הוכיחה עצמה בקשר עם התכנסת הכלכלית, בכמה וכמה דברים יסודיים בהם גילתה יחס של לא אכפתיות - הוא הדין כה ולנו היה תמיד אכפת וגם עתה אכפת לנו. עלי לציין שאפילו אבא אבן הספיק לומר כבר, שאילו היה להיפך - אזי מפקפק הוא אם השלטון של האופוזיציה של היום היה מאפשר לנו להופיע בישיבת-הכנסת, יחד עם נאומי של סדאת, כפי שנתנו אנו לאופוזיציה להופיע - לא-רק מעל במת הכנסת, אלא אחר-כך גם בדיונים.

הם אמרו שפרס הציל שוב את הממשלה. זו היתה תגובתם.

השר י. הורביץ:

האמן לי יגאל, לכולנו יש אנטנות ציבוריות, ואלה דברי-הבל. הם

רה"מ.מ. בגין:

אומרים שהם הכשירו את הקרקע, על-ידי השגת ההפרדה, אבל העובדה

היא עובדה. כל הדיבורים שלהם לא הועילו להם במשך השנים. אנו לא רגילים לפאר, אלא מנסחים

את הדברים בלשון פשוטה. אבל אני רוצה לומר, שבועדת חוץ ובטחון אין לנו השפעה, ותוספת

להיות שם הדלפות, וגם מהממשלה הקודמת היו הדלפות של חברים מאותה ממשלה וממלגה והדליפו

בזדון וידעו למה הם מתכוונים .

אבל לא כן אצלנו. על כן, השמעתי קריאה נוספת מיוחדת זו.

רבותי, נעמוד כולנו במבחן זה ולא יהיו שום הדלפות. תהיה רק הודעה על הדיון עצמו.

השר א. שרון: אני מבין שאני מותח את הדיון עתה. אני רוצה, לפני כן, אדוני

ראש-הממשלה לדעת - מה לוח-הזמנים, מתי יהיה המשך המגעים

ומתי תהיה ועידת ג'נב, אם אמנם התקיים ערב חג-המולד, או שזה דבר ממושך יותר, כי זה נוגע

לנושא העיקרי, עליו אני רוצה לדבר - כיצד להכין את השיחות ולקבל החלטות.

על כן, זו שאלתי. אבקש לקבל על-כך תשובה לפני שאדבר.

רה"מ מ. בגין: לוח-הזמנים אינו בידינו. אנו מחכים להודעה מקאהיר לגבי המשך

המגעים. כאשר יביע האות, אנו נשב שוב ונקבל החלטות ונדון. אבל

איני יכול לומר, שזה לוח-הזמנים.

הרושם הוא, שהכוונה היא במהירות האפשרית לעשות זאת ואולי

נקבל במשך השבוע הבא הודעה, אך יתכן שזה יקח עוד שבוע. זו גם תשובתי לשר הפנים.

השר א. שרון: אעבור אם כך לנושא הבא: הביקור נגמר ומיותר לחזור על כל

ההתרגשות ותיאור חשיבותו של הביקור. זה הודגש יפה בדברי כל

הנואמים.

לפי דעתי, צריך במהירות לקבל החלטות. צריך לקבל החלטות על

הקווים, על המהות. צריך לקבל החלטות על מהות וקווים ראשוניים לפתיחת מו"מ, ועל הקווים

והמהות הסופיים למו"מ.

אני רוצה להזהיר את כולנו, שנושאים אלה של קווים סופיים

של גבולותינו ומהות השלום, גם לפי דברי שר החוץ, כאשר מדובר על שלום - זה לא מה שסדאת,

כאשר מדבר הוא על מה שנקרא אצלו שלום - מתכוון לומר במלה הזאת, והדברים לא יכולים להיות

מושפעים בשום פנים ואופן ממצב רוח רגעי כזה או אחר, שלא פעם נובע מההתרגשות הטבעית הנובעת מהמגע עם הצד השני.

נושא קווי-הגבול זה ענין שבמהות וקווים אלה הינם קבועים

ואינם משתנים. לא יתכן שיהיו מושפעים ממהווה כזה או אחר, מחיוך כזה או אחר,

ומחום-יד כזה או אחר. בשום פנים ואופן - לא. מהלכים באמצע ומנסים להישאר רחוק מהקו

הסופי וזה תלוי בכשרון ניהול המו"מ. זו טקטיקה שחשיבותה גדולה מאד, אבל בטך הכל היא

נשארת בתחום הטקטיקה.

איך מכינים שיחות? - איך לפי דעתי צריך להכין את השיחות, אחר

שלב ראשון זה עבר בהצלחה רבה: צריך בהחלט שיהיה לוח-זמנים מפורט ואני רוצה לומר כאן,

שאינני מאמין שניתן ללכת למו"מ יסודי ורציני, שבו האינטרסים של ישראל לא יפגעו, אם

לא תיעשה הכנה יסודית-יסודית. זה מחייב לפי דעתי קבוצת-הכנה מבחינת כל האפשרויות ושם צריך

לבחון האפשרויות המדיניות ונושא הבטחון ונושא החוק הבינלאומי. ישנם בחדר זה שני אנשים,

שיצא להם להשתתף בקבוצת-הכנה כזאת בשנת 1975 - היועץ המשפטי ואנכי ומנכ"ל מש. החוץ

שהשתתף בזה גם הוא. זו ועדה מצומצמת, קבוצה מצומצמת, שצריכה לעבוד שעות וימים רבים ולבחון

את האפשרויות ולנתח את המחשבות של הצד השני ואת תגובות הצד השני בכל האספקטים בהם דנים.

אחר שזה נעשה, הדברים צריכים להיות מוצגים בוועדת שרים

לעניני בטחון ולא במטבחים ולא בארועים מקריים הנובעים מהגעה של שר כזה או אחר לביקור

או פגישות; דברים אלה נראים לי יותר מדי חשובים מכדי שלא יהיה פורום ברור שבפניו

הם יוצגו.

לאחר מכן הדברים צריכים לבוא לאישור הממשלה. איני רואה

אפשרות ללכת לשיחות בלי שנעבור את שלבי-ההכנה הללו, של קבוצה שאינה בדרג מיניסטריאלי, אלא

של מנכ"לים, עם קיום הדיונים והצגת הדברים בפני ועדת השרים לעניני בטחון ואישור הממשלה.

זה דבר יוצא מן הכלל, שהממשלה באה ושומעת את כל התיאורים

הללו, וזה היה מרגש בהחלט, אבל לא זו הבעיה. הבעיה להיות מוכן למו"מ.

לפי דעתי צריך להכין תכנית מדינית ולהחליט מה ישראל מוכנה

לעשות ואין ספק שיש כאן רגע-של-אמת, ונכון אמר אחמול שר החוץ, שמה שסדאת עשה הוא דילוג במהירות על כל-מיני שלבים ממושכים וקפיצה מעל כל המשוכות הללו ובכך העמיד אותנו בפני הבעיה. על נושא זה צריך לקבל החלטה יסודית, רצינית. אני מוכן להסתמך על מה שאמרו המצרים ובשיחות, שהרגשתם שממשלה זו יכולה להחליט. והסיבה שסדאת בא הפעם, כי הוא רואה ממשלה זו, שהיא יכולה לקבל החלטות בלתי-פופולריות וקשות ולזה צריך להערך.

יחד עם זאת צריך להערך גם למלחמה. אני מציע להניח לרגע,

שאם לא יהיה הסדר, ודאי שלא תהיה מלחמה. אנו יכולים להתחבק אלף פעמים. הם אמרו זאת בצורה חד-משמעית ועל כן צריך לעשות במהירות את כל ההכנות. איננו יושבים בועדת השרים לענייני בטחון עתה אך על נושאים אלה דברתי כמה פעמים ואיני רוצה להזכור עליהם כאן.

אני קורא שוב לעשות את כל ההכנות במהירות - גם למצב השני.

מתוך השיחות שהיו - הייתי בהחלט בעד עשיית מחוות למצרים.

לפי דעתי היתה אפשרות לנצל את העובדה, שמאות מיליוני אנשים - עיניהם צופות לירושלים.

קבלתי את ההחלטה שהיתה כאן והיא בהחלט מקובלת עלי. זה לא נועד לפרסום דעת נשיא מצרים.

אני מקבל את הערכת ראש-הממשלה ושר החוץ, שנשיא מצרים בא לצורך שיחות על הסדר כולל של

שלום ולא בשביל לקבל מחווה כזאת או אחרת, ואף אחד לא היה מצטער לולא קיבל את המחווה, אבל

זה היה דבר חשוב.

בנושא המלשתינאי ההחרשמות שלי, שהם רוצים דיבור ולא ביצוע, כלומר:

נושא זה, הביצע בו מטריד אותם פחות, והדיבור היה חשוב להם, כדי לזוז קדימה במהירות גדולה

יותר, בנושא המו"מ.

צריך לזכור שגם לסדאת בעיות ואם ידחה את מה שישראל תציע -

יהיה בבעיה של השארות במצב הנוכחי, וזה קשה יהיה לו מאד, במצרים של היום. לכן, לא רק

לישראל יש בעיות, אלא גם למצרים ולנקודה זו יש משקל במו"מ.

אזהיר מעוד דבר: הוא מוכן לתמרונים שונים בחחום הסקטיקה, והייתי נזהר מלהצהיר ולהודיע הודעות. ואתן דוגמא: בעיני (ולא כדי להצדיק מה שאמרתי) -

השר א. שרון:

אל-עריש היא טקטיקה, כי ממילא ידוע להם שבאף אחת מהתכניות שלנו לא רצינו להשאיר את אל-עריש בידינו.

לעומת זאת, שארם-א-שייך בעיני היא מהות ואיני אומר שהיא מהות רק

בגלל חשיבותה, אלא אפילו בגלל העובדה, שבמשך שנים דברנו עליה כעל מהות, מאז התכנית שבעל-פה וההצהרות של כולנו.

לכן, אני מציע להיזהר ולא לתת שום מרווח-פעולה בנושאים, שהם בתחום המהות. אם נחליט בהחלטה של דרג-הממשלה שארם-א-שייך אינה חשובה לנו - אזי נקבל החלטה ונשחק זאת בצורה כזאת. כל עוד לא קבלנו החלטה כזאת - הייתי גוזר מכל נושא, כי הרגישות היא גדולה וכל דבר שנאמר היום - יכול להעשות מחייב אותנו לאחר מכן.

השר ש. תמיר: בשלב זה יש לי ארבע שאלות, אבל לפני כן אני רוצה להוסיף

מלה בנושא ההדלפות, והפעם - אולי בתוקף המקידי.

ראש-הממשלה הסביר והצביע על הדלפה חמורה מאד.

בתקופת היותי בממשלה הייתי עד לפחות לעוד שלוש הדלפות משולחן-הממשלה. האחת - בדבר ברור מסויים בענין קפוצ'י וזו היתה הדלפה, אם כי זה ענין מפלגתי.

השניה - חמורה יותר, בדבר הדיון וההחלטה לשנות את שם החוק

בשטחים המוחזקים ליהודה ושומרון ועזה וכיוצא בזה. וזה כבר בעל משמעות מדינית,

שעשויה להחשב כך על כל פנים וזה פורסם גם כן בשיחות ב"מערב".

השלישית - לא משלחן הממשלה, אבל מדיון במשרד האוצר,

בו השתתף שר האוצר ואנכי ופקידים בכירים והיועץ המשפטי ולמחרת הדיון ההוא, שהיו בו רק

שני שרים ופקידים בכירים מאד ודנו בנושא הלבנת-הון, שזה נושא כלכלי חשוב, הודלף ישר

ל"הארץ" - תוכן הדיון. המשמעות היא, שאנשים בדרג בכיר ביותר עוברים עבירה פלילית על

חוק תיקון דיני עונשין שהעונש עליו הוא 12 שנות-מאסר, וזה נוסף לכל יתר הדברים שהשמיע

ראש-הממשלה.

המסקנה היא שאי-אפשר יהיה לקיים דיון נוקב ליד שולחן זה, כאשר

השר ש. תמיר:

אריק מדבר על קו ראשון ושני ונסיגה - וכי אין אפשר להתחיל לדבר על דברים אלה ליד שולחן זה? שר הפנים דיבר על כך, שהוא צמא למידע נוסף ואני יכול להבין חששות ראש-הממשלה

למסור מידע נוסף.

נכון.

השר י. בורג:

בחדשיים הראשונים לא היתה כל חדלפה מהממשלה.

השר י. הורביץ:

אני מקווה שדיון זה לא יודלף.

רה"מ מ. בגין:

לפי דעתי, אם המבחן הזה שאתה קראת אליו לא יצלח בפעם זו,

השר ש. תמיר:

לא יהיה מנוס לכולנו, בראשות ראש-הממשלה, מלשקול דרכים כיצד

להתגבר על כך. אני מצטער לומר זאת, אבל אני חושב שזה יורד לשורש י כולל-הממשלה

לחפז, ואחת הסיבות שִׁמְמֵה הקודמת נפלה, היתה התפוררות מוסרית פנימית בתחום זה.

ועתה, לארבע השאלות:

1. האם נדונה ספציפית האפשרות לקשר אלחוטי של קו אדום

ואם זה התקבל, או מה היתה התגובה?

איזה קו אדום?

רה"מ מ. בגין:

בינך ובין סדאה, במקרים של אי-הבנה.

השר ש. תמיר:

זה הוצע אבל לא מומש בשיחות. זה עומד לדיון.

רה"מ מ. בגין:

2. הועלו כאן סברות וחשוב לדעת תחושת ראש-הממשלה: האם

השר ש. תמיר:

האמריקאים, מעבר למחמאות המוצדקות שהשמעת באזניהם - היו

לכל אורך הדרך בכל לב בעד פגישה זו, או שמא אתה התרשמת שהיו להם חששות, שחלקם אולי נגרע

עתה או להמשך הדרך...

השר ש. תמיר:

3. האם בעקבות שיחות בארבע עיניים סבור ראש-הממשלה, שאת עמדותיו הוא יודע, אך התרשם מעמדת סדאת, שיש בתקופה הנראית לעין סיכוי ריאלי לא רק להגיע למצב של מניעת-מלחמה, אלא גם לחוזה-שלום?

4. האם ראש-הממשלה רואה אפשרות שג'נב לא תתכנס, ואם כן - מה עוד יכול בשלב זה, להערכת ראש-הממשלה, להיות המכשול?

רשמתי לפני ואשיב לכל שלוש השאלות.

רה"מ מ. בגין:

לגבי הדלפה - קשה להאשים כי אמרתי דברים יומיים. אבל נקווה,

ניתן לעצמנו סיכוי.

לדעתי - המשך השיחות צריך להיות בדרג של סדאת וראש-הממשלה

השר י. הורביץ:

שלנו וזה הכרחי. כלומר, כל דבר אחר, כל תוספת מצדנו או

מצדס הכרחית, אבל זה צריך להיות הדרג ואם לא בקאהיר, אזי בכל מקום אחר. אני משער שזה

יהיה וצריך יהיה למסור דיווח ואם ישנו צל זה של ההדלפות - איני תובע זאת, כי אני די חושש מאינפורמציה שיכולה לדלוף ולא אבקש זאת, למרות הפקדנות הכבה שלי. זה צריך להיות בדרג זה,

מתוך הנחה, שאם זה נכון - הרי זה צריך היה להתבצע תוך זמן קצר, אם אמנם כוונת

מצרים להגיע אתנו להסכם והסחבת היא גורם שלילי מבחינתנו.

אילו יכולנו להיכנס לדרג של שיחות, של ניהול שיחות בשנתיים-

שלוש, ובינתיים שום דבר לא קורה ישנה רגיעה, גם זה רווח נקי. אבל איני בטוח שכך פני הדברים.

האינטרס שלנו לדעת היכן עומדים המצרים ויהיה חשוב הדבר לגבי המסקנות שלנו. אווירה כזאת

יוצרת התלהבות ורצון טוב, אבל גם אשליה, שיחכן מאד שתקטינ את ערנותנו ותיצור חלילה

בציבור שלנו אווירה של חוסן ושל אמונה שהעניינים מסתדרים, בעוד שהמצב יהיה חלילה הפוך.

עלינו להגיע למסקנות ולהיכנס לשיחות רציניות ולהחליט מה רוצים

אנו. אם רוצים אנו להגיע להסדר כזה או אחר - חשוב שניכנס לקצב יותר מהיר ונחליט בינינו

למה הולכים אנו ומר בגין ואתו שר החוץ - יכנסו למו"מ זה, שיתקיים היכן שיתקיים - אם

השר י. הורביץ:

ברומניה או במקום אחר, ונדע היכן עומדים אנו.

הענין בוער, כי לאחר שנדע לאן הולכים אנו - הקצב או המהירות

תהיה לטובתנו וסחבת מבחינה זו אינה הרמת המורל, אלא שניכנס לתרדמה וחוסר-ערנות, ולא חשוב

כאן אם הצבא יעשה זאת כך או אחרת, אלא שהציבור ייכנס לאשליות וזה מצב מדאיג.

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

* * * * *

אבל מסרתי זאת.

רה"מ מ. בגין:

אני משער, ולא הייתי תובע את הדברים עד הפרט האחרון, אלא צריכים

השר י. הורביץ:

אנו להיכנס לדיון ולברר למה מוכנים אנו ללכת אחת. אם נכונה הערת שר האוצר כאן, שהאיש שלהם אמר לו, שבענין יהודה ושומרון - יש על מה לדבר ואם זה כך - ולא היתה זו פליטת-פה - זה משמח אותי מאד-מאד, והייתי אומר: בואו נחליט על מה אנו הולכים ונזרז את המהלך והאינטרס שלנו לזרז ולא להימך - לגרום לסחבת.

השר ז. המר: לגבי הנושא של ההדלפות: אני חושב שלהשוות את ההדלפות עתה לאלה

שהיו בממשלה הקודמת, זה יהיה מוגזם ורחוק מהמציאות. ובטוח אני שמרחק זה יהיה גם בעתיד. אני לא אומר זאת כדי לרמות את הרצון לסגור את הדליפה, אבל כדי שלא נגזים ולא יהיה חרוץ - מדוע לא להביא לממשלה דברים שמענינה לדעתם. איננו שואלים על פרטים ואני מצטרף לדעת יגאל באשר לפרטים הקשורים בדברים שצריכים להיות אינטימיים במשך שלבים מסויימים. אבל עיקרי הדברים עלינו לקבל ולדעת, כדי שנחיה עם נתונים נכונים. עלינו לקבל את התחושה הנכונה של הדברים.

לגופו של דבר: קודם-כל, אין לי סיפורים אישיים מהפגישות, אבל כאזרח, וכל שר הינו אזרח - (רה"מ מ. בגין: שר החינוך המצרי לא היה במשלחת?) אין לי טענות בענין זה. אבל כאזרח - כל אזרח היתה לו חוויה וכל שר הינו גם אזרח וגם איש פוליטי שיצטרך להכריע ולהסיק ברגע מסויים, לא רחוק, מסקנות - אני רוצה להעיר כמה הערות.

קודם-כל, אני חוזר על דברים שאינם חדשים, שהארוע הוא צער גדול וזה מחייב אותנו לפתיחות גדולה, אם כי אסור להיכנס לאשליות, אך אין להחמיץ רגע כזה. אני חש שראש-הממשלה ניהל את הענין כפי שצריך, כלומר: אני שבע-רצון וסומך על מה שנעשה בפועל. זה אומר שישנה המשכיות לענין הזה;

א. אינני חושב שמחות מדי או יותר מדי נתנו. גם השרים שעסקו בכך אמרו את שלהם וזה העיקר.

אני מבין שיומיים אלה, אף על פי שביקשתי שהממשלה תתכנס חוץ

הזמן הזה - מבין אני שהדבר היה בלתי-אפשרי. והעיקר זו המסקנה, בסופו של דבר, שמה

שהיה עד הרגע הזה, כך צריך היה להיות, למי דעתי.

נדמה לי שהד"ר בורג צדק בעיקר לגבי העתיד, וקל יותר לדבר

על העתיד, מאשר על העבר. לדעתי - הממשלה כממשלה צריכה לדעת ולדון בסדר הנכון

על שאלות גורליות. יש לנו השקפות לכל אחד מאתנו וכן תחושות וכל אחד מאתנו צריך

להביע לביטוי וצריכה להיות שותפות הכרעה. עיקרי הדברים ששמעתי היום - שמעתי

כבר לפני ישיבת-הממשלה, כי ^{פי} הדברים "מסוקרים". שמעתי את חכמת "מוקד" בהנאה והקשבתי

לדברי שר החוץ באותה תכנית, ואין לי טענות.

אני רוצה להדגיש, שכאשר שאלו בטלביזיה - אמרתי שלדעתי -

השר מ. דיין:

אין צורך ברביזיה.

נכון.

רה"מ מ. בגין:

בשיקול דעת יש צורך רב, אבל ברביזיה - אין צורך.

השר מ. דיין:

ידעתי שכולנו רוצים שננסה רביזיה, אך בשלב זה אין צורך

בזה, אלא בשיקול דעת. לא יכולתי לומר בטלביזיה שנחתי את הנייר הזה למצרים. אבל זה

מה שעשינו. זו עמדתנו ונחננו להם את הנייר.

ברגע זה איני יודע אם המשכיות זו הושגה על-ידי קבלת-הפנים

השר ז. המר:

הנלהבת, או שסדאת לא רצה לחזור ריקם, או שיש משהו יותר מזה.

בעצם איני יודע מעבר לזה - מדוע זה הצליח. אני שמח שזה הצליח ומאמין בכוח האישים

העומדים בראש ועושים זאת, אבל הממשלה צריכה לקבל קצת יותר ידיעה בנושא זה.

אם זה הצליח, ואני חושב שיש יסוד לומר, שבשלב זה אנחנו הצלחנו,

רה"מ מ. בגין:

הרי שלפי דעתי סדאת מיהר להבין שמאחורו לא ישיג

דבר על-ידי אולטימטום. זאת הוא הבין. על כן, - יש המשך, אף על פי שהוא הודיע אולטימטיבית

שעל דברים אלה ואלה אין בכלל מה לדון.

השר ז. המר:

כלומר, נאום ראש-הממשלה שבר קרח מסויים זה?

רה"מ מ. בגין:

וכי מה צימיתם?

הוא הבין זאת, והוא אמר כך. איני רוצה להפסיק את הדברים, כי יש עוד

חברים שצריכים להשתתף בדיון, אבל מה הוא אמר בנאום במובן הספרות? היה טון חריף

מאד של החלק השני של הנאום והעירותי לו על טון זה. הוא אמר: אני מוכן לשלום.

עתה שמעתי מפי שר החוץ שהוא אמר לו - "על פי הכללים של מבילת או"מ, בתנאי; שמעתי את

התרגום בעברית ואני חושב שהיה טוב. אבל איני מכיר את השפה הערבית, והוא אמר: "בתנאי

שאם תיסוגו לקווי 4 ביוני 1967 בכל הגזרות ותוקם מדינה מפלשתינאית".

הפעם לא הזכיר את הפרולדור, אבל ברור שעתה הוא כולל גם את עזה בזה.

נניח שהיינו מוכרחים לקבל את הצעותיו? נניח שהיינו אומרים,

שחותמים אנו; אך חשובה כזאת הוא לא קיבל. הוא קיבל תשובה

אחרת, שאמנם יש לו עמדה, והוא רשאי להציג אותה, אך לנו יש עמדה אחרת ואנו נציג אותה.

על רקע זה - האם מוכן אהא לקיים שיחות? -שאלנו אותו. וחשובתו היתה -"הן". ועל כן, זו

הצלחה.

כי יתכן שהיה יכול לומר: "רק על רקע דרישותי אנהל שיחות,

ולא - הרי אין טעם לדבר, כי לא קבלתם דרישותי".

אחר שהוברר לו שעל-ידי קביעת אולטימטום -לא ישיג מאתנו דבר,

- אזי ישנו ההמשך. ואנו נשוחח על הכל, כמו שאמרנו ושום בעיה ניהלית לבני ג'נב לא הועלתה,

בניגוד למה שמתפרסם בעולם. הוא לא הזכיר זאת כלל.

השר ז. המר:

אני מציע, אם אפשר, לשאול שאלה קונקרטית: האם אפשר לומר

שהמו"מ על כינוס ועידת ג'נב עבר לדו-שיח בינינו והמצרים?

רה"מ מ. בגין:

במידה רבה - כן.

השר ז. המר:

שאלה אחרונה: האם, או מתי ראש-הממשלה מעריך שנדע יותר ברור

על הדרך והזמן ונקבל נתונים כדי לנתח נכון לעצמנו ולציבור את המשך

חדברים שבמהות.

השר מודעי:

איש איננו יודע איך ובאיזה כיוון וקצב ישפיע ביקור זה על

יחסינו עם מצרים ועם מדינות-ערב ועם המעצמות, באמצעות

ועידת ג'נב. אני חושב שיתפתחו הדברים כאשר יתפתחו, - יש לנו צורך עתה בהסברה

אינטנסיבית לציבור בישראל ובעולם.

ההערכות שנשמעו סביב שולחן זה אינן תואמות את הלכי-הרוח

בציבור הישראלי כיום, שם ישנן ציפיות מדרגות שונות, שעניגן - מהות הנושאים ולא הצורה.

אמנם, "הארץ" הזהיר היום במאמר ראשי, אבל לא אלה הלכי-הרוח ולא אלה היו המאמרים

הראשיים ולא זאת שמעתי בציבור, ולא כל שכן - בעתונות העולמית, שישראל חייבת פתאום משחו.

אי-אפשר ללמוד מציפיות אלה כי אנו מייחסים חשיבות עליונה לדעת הציבור שלנו ולדעת

הציבור העולמית. אנו משקיעים מאמצים בנושא ההסברתי ודוקא עתה, בחקופה-מעבר כזאת, -

להניח או להזניח את הבעיה, את הנושא הזה - זאת אסור לנו לעשות.

אתן דוגמא: העולם אינו יודע והציבור בארץ אינו יודע להעריך

את היזמה שלנו בקשר לביקור זה, כי אינו יודע על כך מסמיק, ואולי אינו יכול לדעת - אבל

יותר מזה - אינו יכול להעריך את ההענות המהירה וההחלטית שלנו, שמתקבלת כדבר טבעי.

קשה מאד להשוות, אבל אילו ישבה הממשלה הקודמת כאן והיתה מתקבלת הצעה כזאת - כמה גלגולים

היה עובר העניין וכמה חתייעצויות, עד אשר אפשר היה לקבל הצעה להזמין אותו לירושלים?

השר מ. דיין:

זה לא הוגן, זה תיאור לא נכון. פנייה של סדאת לקבלו כאן -

היתה נעשת בחיוב תוך חמש דקות. יש להם כל-מיני חסרונות,

אבל לא זה.

השר ע. ויצמן:

לא בגלל זה נפלה ממשלת-המעריך.

רה"מ מ. בגין:

העולם כן מעריך זאת. כך נהג בית הנבחרים הקנדי, שקיבל

פה אחד החלטה המשבחת, וכן האדמיניסטרציה האמריקאית, בכל

הופעה שלה. אני קורא מברקים מכל העולם בעתונות הבינלאומית וזה המצב. יש פה ושם איזו

דעה שלא נחנו^{עד} עתה איזה מחווה שהוא, עתה, אחר הופעת שר החוץ ודבריו שנתפרסמו בעולם -

מתברר שהוא אמר שלא ציפה לשום מחווה, אלא קיים הרצון לנהל מו"מ על השלום.

לא צריך להיות אימפרסיוניסט כדי לבטא דימויים של אנשי המערך.

לנו יש אסכולה אחרת מאשר זו שלהם ולא באנו לחדר זה כדי לבטא את האסכולה שלהם.

השר מודיע:

מסתמנים נושאים אחדים, בהם אנו קשורים יותר למצרים מאשר

האמריקאים - בנושא שיתוף הרוסים במו"מ ישר, לדוגמא. ועצם

בואם ונכונותנו להמשיך קיום המגעים מלפדים על כך. איני בטוח אפילו בנושא הנקרא שיתוף

פי.אל.או. ואולי אפילו גם בענין מהות השלום. לנו היה הרושם שלאמריקה אין עמדה משלה,

אלא מקשרת היא בין העמדות שלנו ועמדות הערבים ומנסה לתפוס עמדת-ביניים. אבל כאשר אני

נוכח שיש נושאים אחדים - בהם אולי מנסים האמריקאים לתפוס עמדת-ביניים, אך לא בינינו

והמצרים, אלא בינינו והסורים - זה דבר שקשה לדעת אותו, ואני מעיר הערה זו, כי לדעתי -

הרביזיה שעלינו לעשות אינה רק כלפי מגעים עם מצרים, אלא אולי גם כלפי מגעים שלנו עם

האמריקאים, ואת זאת אומר אני בזהירות רבה. אין פירוש הדבר שזה הופך כל מגע, דיון ומדיניות

בינלאומית ומשקלם, אלא לא נראה לי שאחרי ביקור כזה צריכים אנו להמשיך באותה שגרה שנוצרה,

או באותה רמה של קשרים והסכמות שנוצרו עד היום, כולל התנופה של כל אלה.

שאלתי הראשונה היא - האם היתה התייחסות למסמך-העבודה? הרי

הכל מוליך לג'נב, גם ההודעות מלמדות על-כך. הודעה משותפת אמרה, שאנו נעשה כל מאמץ וכל

מגע כדי להגיע לג'נב. שאלה ראשונה שצריך לקבל עליה תשובה בממשלה היא זוו הרי אנו הגענו

למסקנה על מסמך-עבודה שצריך להביאו לג'נב, האם מצרים מקבלת זאת? אם אינה מקבלת - מה

אין היא מקבלת? זו שאלה מרכזית מאד; - האם היתה התייחסות לשאלה זו?

שאלה שניה: אני שואל זאת בזהירות רבה: ראש הממשלה, הרושם

שקבלנו הוא, שישנו אחד אמתי רציני מפני מחקת-פתח מצד ישראל. לכן, שאלתי היא זו:

האם בנושא כזה ניתן לעשות לא רק מהלכים טכניים בגזרה המשותפת שלנו, כדי שנקטין עד מינימום את אפשרות החקת-הפתח. אולי אפשר כבר משלב זה, עוד לפני ועידת ג'נב, לעשות מה שקורא אני, הקטנת הדרגתיות של הכחות שלנו מול המצרים ושל המצרים מולנו, תחילה בנסיגה מאזורים ואחר-כך באורח מספרי, ולאחר מכן - הקטנת ההתעצמות; כי מצדם המצב ברור: להם יש צבא, עממספרים ועמדות. לנו יש צבא אחד, שכל קידום עם המצרים עדיין אינו פותר את הבעיה בחזיתות אחרות שלנו.

נראה לי שאולי בתחום זה אפשר היה לעשות משהו; ואם זה תחום מרחיק-לכת, שלא ניתן לבדוק ולפתוח בו אפשרויות, מה עם האזור שהינו מפורז עתה, וסגור גם לישראלים וגם למצרים? אולי אפשר ליצור כאן שמירה משותפת? והרי ההגדרה של אזור זה קיימת כבר.

אינני יודע אם זה לטובתנו, ואם מתכוונים אנו לשמור על תנופה

גם בשטח, והפרסטיז'ה של הצבא המצרי ואימוני הצבא ותמיכה במהלכי סדאת - ואז צריך לפתח מחשבה ספציפית גם בכיוון צבא זה ודאגותיו ושאיפותיו. כל המערכת הזאת, מתאר אני לעצמי שתהיה בבדיקה יסודית.

ברצוני להעיר גם כאזרח שהתרשם מהביקור; התרשמותי

אינה מבוססת על שום ניתוח הגיוני, אלא רק על צילומים, שבמידה שנרכז את העמדות שלנו, ובמידה ונרצה לעשות בהן פשרות אילו שהן, באיזה שלב שהוא, זה יהיה השלב הממשי של המגעים הקובעים ועלינו להמנע בקפדנות ואדיקות מכל ג'סטא אפילו מילולית, אם יש לה משמעות רחבה מדי. עלינו לשמור על הקו שאותו שמענו מיום בו המגעים עם האמריקאים חודשו בקשר לג'נב. עתה מדברים אנו רק על תהליכים פרוצדורליים, וכאשר נדבר על

מהות, כולנו יחד, אז ורק אז יהיה לנו גם מה לשמוע ולהשמיע והכל פתוח.

אני רוצה בזה לנסרל התרשמות שקבלו אחרים, שאפשר לכוון את

הענין על-ידי מתנות וויתורים, כי זה בניגוד לרוח הדברים ולגישה הערבית הכללית. ההיפך

הוא הנכון, ובעמדה איתנה ובלי שום נסיגה משום קו ועמדה - עלינו להחמיד, והדיון המהותי הבסיסי - אותו נצטרך לקיים בבוא הזמן. שמחתי לשמוע שיש פרוצדורה מסכמת בענין זה ושעשו כבר את התהליכים הללו ואם זה המצב - חרי שצריך להתחיל בזה.

השר ג. פח:

כיצוני לשאול שאלה את אלה אשר השתתפו בשיחות והתרשמו -

לבני האספקט החדש המונח על השולחן, בקשר לגורם הפחדו מה

מידת גורם זה כמרכיב בהחלטה לבוא לישראל ובהמשכיות השיחות. ולפי זה - כיצד יש לנהוג

בעתיד. האם זה גורם חדש באמת?

אני חושב שצריך לברך על טון הדברים שנאמרו אחמול או הבוקר על-

ידי שר החוץ. מוכרחים להוריד את הציפיות בציבור. אחמול הופעתי בפני מוסמכי הסכניון,

וזה ציבור יוצא מן הכלל ומתברר שהציפיות הן מעל ומעבר לכל מה שיחכן ואפשרי.

אני חושב שבפנים הארץ וגם בחוץ - צריך לדבר על ההבדל הגדול

שעליו דיבר שר החוץ: המשכיות של אי-הלוחמה, המשכיות לשלום, כפי שאנו רואים אותו.

אני הייתי מעוניין מאוד שדברים אלה יקבלו איזה ביטוי בממשלה,

כדי שנקבל גם אנו קצת הכוונה מצד הממשלה לצורך ההסברה בפגישותינו עם הציבור בארץ ובחוץ-

לארץ.

השר ד. לוי:

אין ספק שביקור סדאת יצר תחושה בקרב הציבור בארץ, שבכל אופן

- הנה עושה הממשלה את כל מה שניתן לעשות, כדי לקדם את השלום.

יחד עם זאת, אנו חייבים להשתחרר קצת מהאווירה שליוותה ביקור זה, שאין לזלזל בו,

ולחזור קצת למציאות ולבחון אותה מחדש: האם מצבנו מבחינה בינלאומית וגם פנים-ארצית

שופר או השתפר? או אולי נעשה קשה יותר? האם הציבור בארץ אכן בוטח היום יותר בעמדות-

הממשלה?

המשך הדברים רשמה ז.ת.

(לפני כן רשמה מ.י. - מכאן ז.ח.)

השר ד. לוי:

לדעתי, מצבנו עתה קשה יותר, משום

שאין איש שאינו אומר זאת בפרהסיה,

שמצפים מאתנו עכשו לעשות את הצעד הג'נטלמני. כולם מדברים על הויתור שעלינו לעשות, למרות שיודעים את העמדות הבלתי נחנות לערעור של הממשלה. גם בקרב הסיעות המרכיבות את הממשלה נשמעים קולות, שיש צורך בבחינה מחדש של עמדות הממשלה ובגמישות יתר. דבר זה גם מבלבל את הציבור וגם גורם לתהיות וציפיות, שלדעתי מסוכנות. מצד שני, מבחינה בינלאומית, אנו עומדים במצב שצריכים לעשות משהו.

השאלה המעסיקה אותי היום - כאשר אני

אומר שצריך להשתחרר קצת מאוירה זו ולחזור אל אותו מצב שהיה לפני הביקור, מבלי לזלזל חלילה במה שנעשה לקראת הביקור - מה המצב עם אותו ניר עבודה? האם הערבים קיבלו אותו? לא קיבלו אותו. אני מרגיש, שחסרה לנו אינפורמציה. האם האמריקאים פנו אלינו כדי לשנות בנייר העבודה משהו? האם המצרים קיבלו ניר זה? האם בכלל דובר עליו בביקור סאדאת, או לא דובר עליו?

שאלה נוספת שמעסיקה אותי, איזו מטרה

סאדאת חשב שהוא הולך להגשים, כאשר סיכן, כמעט במאת האחוזים, את הפופולריות שלו בעולם הערבי? מה הוא רצה להשיג? האם לא הלך עם הבטחה, שמשו יסונה בנייר העבודה? האם ביקור זה, שמבחינתנו לא נתן מאומה, פרט לאותה הרגשה טובה והיסטורית, אינו מביא למהלך כזה, שאנו צריכים לוותר על משהו באותו ניר עבודה - דבר שהאמריקאים לא היו יכולים להשיג? האם יש נכונות בידיעות שועידת ג'ניבה יכולה להתכנס רק בהשתתפות מצרים ואנחנו? האם זו אופציה ריאלית? ואם כן, מדוע יש צורך בוועידת ג'ניבה? מדוע לא לנהל את המשא ומתן במגע ישיר, מה עוד שאי אפשר לומר עכשו, לאחר הביקור, בשם מי ימשיך לדבר סאדאת.

השר ד. לוי:

לאור האינפורמציה שקיבלנו, האם כל השאלות, ששאלו מלווי של סאדאח את חברינו, בקשר לאמה שבכוונתנו לתקוף אותם אז, האם לא התרשמתם שכאן אולי רצו לבחון לפחות שני דברים: את מידת מקורות האינפורמציה שלהם, או שאולי הייתה להם ידיעה או התראה מבריה"מ, שהיו דברים מעולם. אולי כאן גם הרוסים שיחקו משחק.

הואיל ויש כיום סימני שאלה ואנו חוזרים על אותה עמדה, שאסור להכשיל את סאדאח, אך אסור, לדעתי, גם ליצור את הרושם שאולי חל איזה ממנה בעיקר אצלנו, האם לא מן הדין לחזור - ללא שום חשש למגווע בתדמיתו של סאדאח - לפחות על שני הדברים העיקריים: לגבולות 1967 לא נשוב ומדינה פלשתינאית לא הקום.

השר א. אבוהצירה: לאחר כל הדברים ששמענו, אני רוצה להצטרף לאלה שהדגישו את הציפיות של הציבור כתוצאה מהביקור. מי שישב בבית או ארץ חברים מ"עמך ישראל" הרגיש זאת. זהו מצב שאנו צריכים להתמודד אתו היום, וכל אי-פעילות שלנו תביא לכך שהציבור לא יבין.

הייתי מציע לבדוק את האפשרות, שהציבור יקבל את ההרגשה, שביקור סאדאח לא בא משום שהתחשק לסאדאח לבוא. אולי צריך להדגיש - וזאת מבלי לקבל אינפורמציה ואינני מבקש אותה - שממשלה זו, מאז הקמתה, עסקה בנושא זה. כלומר, הייתי רוצה שהציבור לא יחשוב, שכל הכבוד מגיע רק לסאדאח בעצם הביקור, אלא שהכבוד מגיע, באותה מדה, לממשלה זו, בהכנות שלה. אלה שעשו ההכנות לביקור, עשו זאת בצורה יפה.

השר א. אבוחצירה:

אגב, אני רוצה לספר סיפור. בפרוודור שוחחתי עם מנהל הלשכה של סאדאח. כפי הנראה, כאשר משוחחים בערבית - ואפילו המגומגמת שלי - נוצר הקונטקט. תוך כדי שיחה סיפרתי לו, שהסבא שלי קבור אצלם וציינתי את המרחק של 20 ק"מ, אך הוא הגיב: חטלח לי, 40 ק"מ. אז סיפר לי עד כמה הסבא שלי קדוש אצלם ואמר לי: אתה יודע, שנחנו רשות לג'מבו שכור, עם יהודים ממרוקו, לבוא ליום השנה לקהיר וחם יגיעו בעוד חודש. לא סיפרתי לו שאני יודע זאת.

השר י. בורג:

כאשר השתתפתי בכנס האחרון של הקונגרס היהודי, שאלה אותי המשלחת ממרוקו אם יש איזה התנגדות לנסיעתם לקהיר לרגל מאורע זה ואמרתי להם: להיפך, תסעו.

השר א. אבוחצירה:

אינני מבקש לדעת פרטים מדוקדקים, אך אני מבקש דבר אחד: מי שמנהל את העניינים - ועד עכשו עשה זאת בצורה הטובה ביותר - ימשיך הלאה.

השר י. כץ:

אני רוצה לספר בקצרה על השיחות הקצרות שהיו לי עם עוסמאן, בהן דיברנו פעמים אחדות על מה שהיה. לאחר הנאומים בכנסת, עוסמאן אמר לי, שהדבר הגדול ביותר הוא העניין של "לא עוד מלחמה". לא יכולתי להתאפק ואמרתי לו שזה באמת נפלא, אך הוספתי, שאני נזכר בשנת 1938, כאשר הלכתי כילד ברחובות וינה וקראתי שצ'מברלין והיטלר הסכימו על 50 שנות הפסקת מלחמה - וקרה מה שקרה. על כך הגיב עוסמאן, שיש הבדל גדול, כי לאחר המפגש שם הם לא המשיכו את המגעים, ואילו כאן גם אנו וגם הם רוצים בהמשך המגעים. ההדגשה הגדולה הייתה על החידוש, שאין צורך עוד במתווכים, אלא שאנו נהיה המתווכים של עצמנו.

השר י. כץ:

אני חושב, שהמצרים לא נהנו לנו
 אולטימטום ואנו לא נהנו להם אולטימטום - אלא היה זה דו-סיטרי
 והשר אמר לי שהוא התרשם, שלא יהיו מנצחים ומנוצחים, הוזה אומר:
 אפשר לדבר.

רה"מ מ. בגין:

יש, כנראה, שתי דעות במשלחת המצרית.

השר י. כץ:

כלומר, אפשר לשבת ולהדיין ולכן יש
 מומנטום.

אני רוצה לחזק את השאלה ששר החקלאות
 הציג בצורה ברורה - והשאלה היא האם אנו ננהג, פרגמטית,
 לפי אותם המגעים שהיו, או אפשר להגיע לעמדות פרגמטיות לפי המגעים,
 אלא שיש קוים ראשוניים ואחרוניים. כי המגעים יחייבו, בודאי, איזו
 שהיא נקיטת עמדה - וזו, לדעתי, שאלה מרכזית. לאותו ענין,
 ואולי דוקא משום שאנו נכנסים לתקופה שאי אפשר שכולם יהיו מעורבים
 בכל דבר - אפילו בממשלה אי אפשר להציג את הכל - אני רוצה להדגיש,
 שהסברה לציבור בישראל היא נושא מרכזי ביוחר, כי היום, לדעתי,
 הממשלה נהנית ממעמד, שאינני זוכר מתי נהנתה ממשלה כלשהי ממעמד כזה.
 דעת הקהל היא מצוינת. אך אני רואה לנגד עיני את הימים הקרובים,
 שתהיה האשמה קשה מאד שמחמיצים את ההזדמנות הגדולה. לכן, שאלת
 ההסברה, דוקא בתקופה שבה יהיה קשה לצאת עם הודעות מעודדות, היא
 נושא מרכזי ביוחר, שצריך יהיה לתת את הדעת עליו, כי אנו בודאי נקבל
 את ההדים. אך הדבר המרכזי, כאמור, הוא האם באמת נצמד להתפתחויות
 במגעים, או שיש קוים ראשוניים ואחרוניים המוסכמים על הממשלה.

השר ע. ויצמן:

אני רוצה להתחיל באינפורמציה.

מיניתי צוות במשרד הבטחון, שיתחיל לעבוד ולחשוב על כל מיני אפשרויות, שונות ומשונות, על מנת שכאשר הממשלה תכנס לדיונים, אני מקוה שיהיו כמה פתרונות שאפשר יהיה, לפחות, לדון בהם.

אני מוכרח לומר, שאני קצת יותר ממוטרד. נכון הוא, שאמרתי בטלויזיה, שצריך לשים את הראש תחת מים קרים. דברים דומים אמר גם שר החוץ. מאידך, מכמה בחינות אני מרגיש, שנכנסנו לאיזה שהוא מצב לחלוטין חדש. בהתחלה רציתי להשוות זאת עם מצבה של מדינת ישראל לפני מלחמת ששת הימים ולאחריה. מי שזוכר את החקומה שלפני מלחמת ששת הימים, מנקודת ראות צבאית, ומצבה של מדינת ישראל לאחר המלחמה, חרי ההבדל הוא דומה בים, ביבשה ובאוויר. ההשוואה אולי קצת חריפה.

יש לי הערכה, ואולי אפילו יותר מזה, אני מגיע למסקנה, שכמצרים נעשה מהלך גדול כפתיחת מלחמת אוקטובר. יכול להיות, שמנקודת ראותו של סאדאת, זהו אפילו מהלך עוד יותר קשה ממלחמת אוקטובר, כי באוקטובר הוא עשה זאת יחד עם הסורים.

אני מרגיש פתאום, שאנו נחזור ונגיד: אז סאדאת היה ונסע. אולי אני מגזים, אך אני עושה זאת כדי להדגיש. בויכוח עם עצמי אני אומר, שכולנו צריכים להזהר מלהתפס לנחמדות, למזרחנות, לנימוסים, למשכילים שבהם וכו'. אך אנו חייבים להפוך בה ולהפוך בה ולמצוא דרך להסדר, באמצעות החוס - שהוא בעצם חבל - אשר ניתן לנו. אני מעריך, שאם העסק לא יגיע לידי כך - ואין זה חשוב מתי, בעתיד הקרוב או בעתיד הרחוק - מלחמה תהיה. ואם תהיה מלחמה, היא תהיה מלחמה על כל החזיתות וסאדאת יהיה מנהיג המלחמה.

השר ע. ויצמן:

ואז אני אומר לעצמי, האם אני צריך לעמוד תחת איום זה - והתשובה היא: לא. אך אנו חייבים לשקול כל הזמן את המהלך העצום, שאדם כזה בא אלינו, בניגוד לכולם. הסעודים נחנו לו את ה-blessing יותר מאוחר ובחצי פה והוא הסתכסך עם אסאד קשה מאד. *****

* * * * *

אינני מדבר כרבע על ענין דעת הקהל.

הסברה היא פועל יוצא של מדיניות. עלינו להסביר משהו, כאשר מחליטים משהו. כרבע אינני יודע מה להסביר. לכן, הסברה זה דבר יפה מאד, אך קודם צריך להחליט. אני מסכים לחלוטין עם מה שאמר אריק, שאנו צריכים, בקצב הנכון, בהקדם ובהמון תבונה, להתחיל לעבוד ולצאת במתקפה נגד. אנו נמצאים במלחמת שלום, שאנו לא רגילים לה. לראות את הטלויזיה המצרית, איך קיבלו את סאדאת בקהיר, ולקרוא את המאמר ב"אל-אכבר" חבוקר, ומאמר זה מוקרא בטלויזיה, הרי שאינני מרגיש היום שאני חי באותו מצב ובאותם הנתונים שחייתי לפני הביקור. בנתוני הבטחון במדינת ישראל, יכול להיות שלא השתנה דבר, אך בנתונים מבחינת המצרים ובכונות להגיע אלינו, משהו קרה. לכן, גם ענין הצטרפות הוא לא נושא, שאפשר להגיד: טאדאת בא, כולם מנפנפים בדגלי מצרים ואח"כ צריך להגיד לעם שלא יהיו כל כך הרבה ציפיות. צריך לחשוב מה להגיד לעם. יותר טוב לחכות 48 שעות, מאשר לומר לעם: אל תצפו לשום דבר.

כאמור, מיניתי צוות במשרד הבטחון,

שהתחיל לעבוד ולחשוב על כמה וכמה אפשרויות. אינני אומר שאני יודע את הפתרון. אך ברור, שהמצב לפני ביקור טאדאת והמצב לאחר הביקור הוא שונה ביחסינו עם ארה"ב, הוא בודאי שונה ביחסינו עם מצרים והוא עלול להשפיע על יחסינו עם ירדן.

השר ע. ויצמן:

אני חושב, שיש צורך בהקמת צוותים, שיעבדו יומם ולילה, על מנת שנדע לקראת מה אנו הולכים - ואז גם יהיה מה לסביר לעם.

סגן רה"מ י. ידין:

אני רוצה להדגיש את החלק הראשון

של דברי שר הבטחון. אני חושש, שמחוך

כל הניתוחים, אנו נעבור מקיצוניות לקיצוניות. אין זה מצב רוח רגעי וזו לא התרשמות מנימוסים, כי בני אדם מוגדרים גם באופיים וחשוב לדעת עם מי מדברים. אך אין ספק, שהמהלך הזה של הביקור, מה קרה עם סאדאת והיכן הוא יושב, זה מהלך שעדיין קשה לנו לעכל את המשמעות שלו. אף אדם לא היה מעלה בחלומותיו, שכך יכול לקרות. חמיד צריך להיות שקולים בשטח הצבאי ולא להסיק מסקנות, אך זהו מישור אחד, לא מישור ציבורי פומבי.

(המשך הדברים ושמה ל.ד.)

(עד כאן רשמה ז. ח. מכאן ל.ד.)

השר י. ידין

אנו צריכים לראות, ואולי יקח לנו עוד קצת זמן, מה המשמעויות.
זהו אחד המהלכים שקרו ב-20,30,40 השנים של איזה שהוא משטר.

זה מה שאני מציע.

השר א. שרון :

סגן רה"מ י. ידין : אני לא מתווכח איתך, אני רק מחווה את דעתי. אנו טענו טעון וחזור, כולם, בכל הממשלות, שאם רק יהיה מו"מ ישיר בינינו לבין הערבים, יש בזה סיכוי לפתרון. ומה יכול להיות ביסו"מ ישיר יותר מזה? אנו חייבים לזכור את הדבר הזה ולהדגיש זאת. ואין זה מקרה שבאותו קומניקט שטוהמי הציע, הדגש החשוב ביותר היה על המשך הדיאלוג. אבל זה רק המשך הדיאלוג. אנו שמענו מה שסאדאת אמר בכנסת. הם יודעים בדיוק מהי עמדת ישראל. לא חשוב שיש מסגרות כאלו ואחרות ווריאציות כאלו ואחרות. כאשר הם אומרים "המשך הדיאלוג", פרוש הדבר שברור להם כי בין העמדות ההתחלתיות שלהם ושלנו, יש על מה לדבר, ואסור לנו להחמיץ זאת. אני מסכים שאם סאדאת ובגין ישבו ביחד, להמשך המו"מ, הם יוכלו להחליט יותר. אבל לא הייתי עובר לקיצוניות השניה - שאם לא נגיע לזה, לא נגיע לשום דבר אחר. אני חושב ששיחות בין שר הבטחון לבין ג'מאסי, יהיו חשובות ממדרגה ראשונה. אילו לפני 3 שבועות פתאום הייתה הצעה שלהם כי יהיה מו"מ בין דרגים שלישיים במעלה, לא ראשוניים, היינו קופצים על זה כמוצאי שלל רב. יש אפשרויות רבות מאוד, לכן, הייתי מציע שלא נקפוץ לקיצוניות.

שתי הערות בסוף, בהקשר לסאדאת -

יכול להיות, שבסופו של דבר, צריך לחשוב, שהמחווה לא היה מצד סאדאת, אלא גם מצידנו. יש לזכור כי פה נפגשנו עם אדם שאלפי

קורבנות נמלו לנו בשלו, ובכל זאת, קיבלנו אותו בכבוד גדול.
וברגע זה יש לו מאבק עם העם הערבי שלו, ולא צריך להכשיל אותו
בכך, ולא רק עם דעת הקהל באירופה.

הערה אחרונה - ברור שבתוך

המפלגות בארץ ובדעת הקהל יתחילו לדבר, כל אחד יש לו הצעות
ורעיונות. אני מתאר לי שיהיו אנשים שיביעו דעות. יהיו במפלגה
שלי אנשים שבוודאי יש להם דעה אחרת בעניין הזה, וההסכם הקואליציוני
מאפשר לנו להביע דעה אחרת בעניין הזה. בזמן הביקור, אני קיבלתי
את דעתו של ראש הממשלה, שכאשר סאדאת נמצא פה, הנציגים שלנו
לא יציגו את העמדה של ד"ש. אבל יש לזכור שיש לנו מפלגה,
והמפלגה באה ואומרת כי יש לה עמדה. נדהמתי לשמוע ממר
שריר, כי בזה שהבענו את דעתנו בעד פשרות טריטוריאליזם -
הבענו חוסר אחריות לאומית. אני מציע שלא נאבד את
שפיות דעתנו. כולנו חברי מפלגות ולכל מפלגה יש דעות משלה שסביר
שהיא תביע אותן.

הכל שריר וקייס.

השר י. בורג :

יש לי עצה לחברי הממשלה - שאנו

רה"מ מ. בגין :

נמשיך בקו שקבענו עוד לפני בואו

של סאדאת, ושהלכנו בו בזמן שהוא היה פה, וזה הקו של טקט
וטיבעיות. אנו לא הפרזנו, אינני יודע מי הפריז. אני לא
השמעתי שום הודעה שבה היה המונח "הביקור ההסטורי", וגם לא
אמרתי כי השלום עומד מאחרי הדלת. אני חושב שעשינו מעשה חשוב
בשביל עם ישראל (לעם המצוי צריך לדאוג סאדאת) ובשביל השלום,
וזה חלק מהשאיפה הלאומית שלנו. זה היה מעשה חשוב מבחינתנו.

יש אנשים הרואים גבורה רבה אצל

רה"מ מ. בגין

סאדאט בכך שהוא בא אלינו. העובדה היא שהוא בא אלינו לא כמנצח, אלא לביקור בירושלים, וצבאנו המפואר דיגל לפניו את נשקו מרצונה החופשי של הממשלה. הוא בא ללא התנשאות וללא תסביך של נחיתות, וזאת מספר חדשים לאחר שהוא אמר כי לא ילחץ את ידי, כל עוד לא אתחייב לסגת מהשטחים. הוא השתמש בביטויים המקובלים, וזו היתה ההודעה העיקשת שלו במשך זמן רב. הוא רצה שאני אתחייב כי תהיה נסיגה מכל השטחים עד לקווי ה-4 יוני 1967, בכל הגזרות, ואז הוא יאות לראות אותי. ואני לא נתתי התחייבות כזו. סרבתי לתת אותה, והוא בא. אז, האם זו מפלה לישראל?

אינני אומר כי זה נצחון, כי עדיין לא הושג דבר. מה שאנו רוצים להשיג, זה השלום. שלום כזה שעמנו ישכון פה בבטחון ויהיו לו גבולות כאלו שימנעו מלחמה - גבולות שמונעים מלחמה - כפי שכל אחד לפי השכלתו מבין זאת. עובדה היא שהוא בא, ועובדה היא שלא הוא, ולא קודמיו, לא באו בימים אחרים. מבחינה פילוסופית אפשר לומר כי מר רבין הכין את הביקור הזה בירושלים. כל הכבוד לפילוסופיה, אבל עובדה היא עובדה.

עובדה היא שאנו נהגנו בטקט ולא בהתנשאות. אנו דיברנו על עזרה הדדית ולא על עזרת ישראל לאיכר המצרי המסכן. דיברנו על הגאון הערבי והגאון היהודי, ולא דיברנו על מנצחים ומנוצחים. ועל זה קיבלתי דיברי הוקרה משגריר ארה"ב, וגם המשלחת ייחדה דבר^{על} זה, כפי ששמעתי פה. קיבלנו אותה בטיבעיות. אני חושב שמתם לב שהופעתי עם סאדאט יחד 4 פעמים: 3 פעמים בטלביזיה האמריקאית ופעם אחת במסיבת עיתונאים שבה השתתפו כ-1,000 עיתונאים ואשר שודרה לעולם כולו. כנראה שרק ברוסיה ובסין לא שידרו זאת. מצידנו לא הובע שום תסביך עליונות ושם תסביך הפוך - נחיתות. כשהוא אמר: "Our lands are sacred"

רה"מ מ. בגין

אמרתי, כי אני מכבד מאוד אדם האומר כי אדמותיו קדושות, לכן
אני אומר - גם אדמותינו קדושות. אני חושב שהבענו את עמדותינו
בטקט ובטיביות, ואני חושב שהתנהגותנו זו, היא ששברה את הקרח.
זה לא נכון שסאדאת שבר את הקרח. כי אפשר היה לקבל אותו אחרת.
אפשר היה לקבל אותו בפנים נפולות, בדברים שיתפרשו כהתנשאות
של העם הזה על העם האיכרים המצרי. לא כי. הם התרשמו מהערבדה
הזו והם ציינו: "they received us as a human being"
בשבילם זו היתה הפתעה. כי היתה להם דעה קדומה על היהודים,
כפי שלחברי מפא"י היתה דעה קדומה על חברי חנועה החרות.
בדרך כלל, הפתגם אומר כי צריך לעבור זמן רב עד שהדעה הקדומה
תיפול או תגווע, אך מה הם נהגו באופן מהפכני. בבת אחת שונתה
דעתם - ויתכן גם שכמה כותבי מאמרים בארץ קראו אותה, והם השפיעו
עליהם.

אני מציע שנמשיך כך. שום דבר לא

קרה שיגרום לכך שעכשיו תהיה אצלנו חולשת לב. לא ירום ליבנו
ולא יחלש. לא עשינו דרמטיזציה בשום הופעה שלנו ואנו עתה לא
צריכים ליפול בפני מישהו. זאת אני מציע לעתיד.

האמריקאים נתנו לנו, בעיצומו של

ביקור סאדאת, עצות לא רלבנטיות. לדוגמא: היתה לי שיחה טלפונית
עם הנשיא קרט. היא היתה לבבית מאוד, ושמת לי לב עד כמה ארה"ב
האדירה הזו, המעצמה הגדולה, היתה רגישה בימים האלה למילה טובה.
גם אחרי השיחה הטלפונית השניה - הפנסגון הודיע על קיומה ועל
כך שהיא היתה לבבית מאוד. אנו מקבלים מברקים מדיניים, מפי
אנשי הבית הלבן והסטייט-דפרטמנט, עם הכרת תודה מיוחדת על זה
שאמרתי מספר פעמים, שהנשיא האמריקאי תרם להתפתחות הזו. את
הרגישות הזו יש להעריך. אנו נהגנו בשכל טוב ונתנו את מלוא

רה"מ מ. בגין

הכבוד וההוקרה. אבל בעקבות השיחה הטלפונית החיא, קיבלתי אגרת של הנשיא ובה הוא השתמש במילים חביבות מאוד, אבל גם נתן לנו כמה עצות, שאני משער שמחברן הוא פרופסור בז'י'נסקי. אחת מהן הייתה, שאנו נודיע לסאדאת כי אנו מסכימים להמשיך קיומה של משלחת ערבית מאוחדת בהשתתפות ערביי ארץ ישראל (זה שימוש בשפה שלי) לאורך כל ועידת ג'נבה.. זו עצה לא רלבנטית לגבי סאדאת. סאדאת לא התעניין בזה. הוא לא הזכיר במילה אחת את המושג של "משלחת ערבית מאוחדת", כן תהיה, לא תהיה. נכון שעל זה התווכחנו עם האמריקאים על רקע נייר העבודה. והוסכם עם שר החוץ, במיוחד, כי המשלחת המאוחדת תהיה רק במושב הפתיחה, ומייד לאחר מושב הפתיחה היא תתחלק לוועדות בייליטוראליות לניהול המו"מ :

"negotiate that conclude peace treaties."

ומאז שנייר העבודה נחתם, האמריקאים הלכו למדינות ערב, וחזרו ואמרו כי אי אפשר להחליט שהמשלחת מייד תתפרק. אבל אנו אמרנו שזה בדיוק מה שאנו הסכמנו. הסכמנו שהיא תהיה רק במושב הפתיחה ואח"כ היא נעלמת. והנה השגריר האמריקאי אמר באחת הפגישות :

"זה לא עולה על הדעת שהיא לא תחקיים", ואז אמרתג לו : "אבל זה הועלה על ידכם, וזה הוסכם בהסכם בייליטוראלי בינינו ובינכם".

נכון שגם הסכם בייליטוראלי אפשר לבטל.

מכל מקום, בעיצומו של הביקור הזה

הם ניסו להגיש לנו עצה כזו. זאת כאשר סאדאת לא התעניין ולא שאל על כך.

אולי הוא לא רצה בזה?

השר י. מודעי :

הוא כל הזמן התנגד לכך, הוא רצה משלחות נפרדות.

השר מ. דיין :

כך שהעצה האמריקאית לא היתה
רלבנטית.

רה"מ מ. בגין :

שר החוץ אמר לסאדאת : "אני רוצה
לעבוד, אינני רוצה נייר" וסאדאת

סגן רה"מ י. ידן :

הסכים לזה.

אני חושב על הדו"ח שנחתם. צריך
לקחת בחשבון את העובדה שעבדנו

רה"מ מ. בגין :

מתוך ריכוז מחשבה. בכל זאת, לא כל כך קל לעמוד בכל המבחנים
שבהם עמדנו. לפני שנפרדנו, ליד המטוס, סאדאת אמר לי ביוזמתו :
"We shall see each other". אם זה יתגשם, פרוש
הדבר שהוא רוצה פגישות נוספות. והוא אמר לי באותו ערב, כי יש
לו שתי רמות של דיבורים, יש לו רמה אחת של דיבורים עם העוזרים,
ורמה אחרת של דיבורים בינו לביני, ומה שאני משמיע באזנו ומה
שהוא משמיע באזני, לעולם לא ישמע בחוץ. ואני אמרתי לו : "לא
מציד שלי, אדוני הנשיא". והוא אמר : "אני בטוח". ועל מנת
שיושב חוזה שלום, אני חושב שדרוש אמון, ואמון הדדי. שר
הבריאות בישיבה הקודמת, היה מודאג שמא ההודעה שלי תתן
לו עילה לומר : "אם כך, אין על מה לדבר". לא כך הוא נהג,
צהפוך הוא. הוא בא לשוחח ולא לקיים מו"מ ולדבר על מהות.
והוא כל הזמן האיר את המצב הקשה של מצרים, כשאני לא החזרתי לו
בתאור המצב הקשה של מדינת-ישראל. שמעתי בדרך ארץ, אבל לא
חזרתי על אותה מטבע. דרוש פה אמון, בלי אמון, אי אפשר שיהיה
חוזה שלום.

ורבותי, אני טענתי שבועות רבים

לפני ביקורו, שמי שרוצה הסכם עם הערבים, יקבל את הכניית השלום
שלנו. ועובדה היא, שבמשך 24 שעות אפשר לחתום הסכם שלום, אם
רוצים. כמובן שיש אנשים מתנשאים שעדיין חושבים שהם איבדו את

רה"מ מ. בגין

הבעלות על המדינה הזו ואשר טוענים : "לוא היתה מתקבלת הדעה שלנו, הית הרבה יותר קל לעשות זאת." זה הבל הבלים. הוא לא רצה לשמוע על תכנית אלון. הוא אמר במפורש: "אלה הם האדמות הקדושות שלנו, עליכם לסגת מכל שעל". אין מבין 113 החברים בכנסת מישהו שיכול לומר : "לי יש תכנית לחגיגה להסכם". אלא מה, צריך להאמין. והוא עצמו אמר זאת.

אני אמרתי לך, השר שוסטק, בישיבה הקודמת; - "תראה, שהוא יהיה מעוניין לטעון כי הביקור הצליח", והוא יוצא מגדרו כדי לומר כי הביקור הצליח וכי הוא מאה אחוז של הצלחה. ברור שהוא חייב לומר זאת.

אבל אני חוזר לאמון, ואני אומר שיש לו שני יסודות : א. מצב מצרים כפי שהוא. ב. יש בהחלט דינמיקה של שיחות. אני רוצה לומר כי בשיחה שהיתה לי איתו ב-4 עיניים, אני חושב שהושג דבר חשוב מאוד, אעפ"י שבפומבי הוא אמר מה שאמר לגבי העניינים שהוא הציג אותם - כי אין מה לדבר עליהם, יש לקבלם כפי שהם. בשיחה בארבע עיניים הוא אמר, "אנו נדבר עליהם, פעם נדבר עליהם."

בראיון עם ברברה וולטרס, הוא אף אמר זאת בפומבי. הוא אמר : "מי יודע מה יהיה, נדבר, האם לא הסכמנו כבר שני הסכמים עם ישראל." ואם אתה השר שוסטק התייחסת אל דברי בכנסת - הרי תמיד במו"מ מתחילים מקו נוקשה.

ראייה נוספת זה המכתב שלו. הוא יכול היה לכתוב אותו אחרת משהוא כתב אותו. אבל הוא בכוונה כתב, שלו ולי היו שיחות קונסטרוקטיביות.

עם זאת, ברור לי כי זו תהיה דרך

חתחתים, קשה מאוד. יתכן שיהיו משברים. יתכן שבאחד הימים הוא יאמר, שאם אנו לא מקבלים את דרישתו אז... יתכן, הכל יתכן.

ואני שואל - מה קרה לנו שמישהו מנסה

להטביר לנו שעלינו לנקוט בחולשה לב. גם הבוקר קראתי כי באחת
הארצות מצפים מישראל לג'סטה. אני מקווה שהחלטה כזו לא תתקבל.
איוז ג'סטה? קיבלתי אותו בהערכה וכבוד והחלטנו לשוחח, זה
העיקר.

שהאמריקאים לא יפריעו.

השר א. שוטטק :

זו שאלה אחרת. ולכן אני מחזיק את

רה"מ מ. בגין :

הנשיא כפי שאני מחזיק אותו. גם
באיגרת האחרונה שיבחתי אותו. אני חושב שבזה שלא נסחפנו לבקר
את הנשיא, זו השקעה טובה לעתיד, ולכן נהגתי כך.

לשר הפנים - אני מסרתי דו"ח על שיחתי

עם סאדאת. ראשית, אני לא אוציא מילה לא נכונה מפיו. כל החברים
פה הם חברים. אני דיווחתי לכם את האמת. לא דיווחתי באילו מקומות
תהיינה הפגישות ומתי, ואני מבקש שלא תלחצו עלי בעניין זה. כי
אם את אחת תתפרסם באשר לאינפורמציה כזו, הפגישות תבוטלנה.
ויש עובדות על כך.

אני מקבל זאת.

השר י. בורג :

אני שאלתי אותו שאלה מסויימת, רבת

רה"מ מ. בגין :

חשיבות על היחסים בינינו, והוא אמר
לי "אתם פרסמתם זאת". אני לא זכרתי כי פרסמנו זאת, אבל אח"כ
שאלתי את החברים והם אמרו לי כי אכן זה התפרסם. ומעניין כי
תשובה אחת ויחידה היתה בפיו "אתם פרסמתם זאת". זה עניין
מהחשובים ביותר. לכל אחד מאיתנו יש אחריות, ואנו נושאים

באחריות רבה ביותר, ואם הסכמנו למפגשים כאלו, יש להמנע מהסתכנות באיזון שהוא רמז. כל אדם יכול להוציא במקרה מילה מפיו, ואז דבר לא יהקיים.

אני אומר מדאש, שכאשר יבוא תור

הפגישות המהותיות - נכון, הפעם הן תהיינה מהותיות. ואני רוצה לומר לשר דוד לוי - כל אחד מאיתנו אמר: "לא תקום מדינה פלשתינאית, לא ניסוג לקווי ה-4 ביוני 67". אמרנו עשרות פעמים. לא עוד. בבקשה, לא עוד חודעה כזו, אם רוצים להכנס לשלב חדש. אם נפגש שוב עם נציג מצרי חשוב, הפעם נצטרך להגיד לו: "מה כן". מה אנו מציעים. נצטרך להביא תשובות חיוביות. ולדעתי, יש לנו תשובות חיוביות, כמובן, עפ"י עמדותינו. אבל ברור לי שסיסמא שלילית בנוסח: "לא נסוג לקווי ה-4 יוני 67" - נוסחה שגלילי שמח מאוד להדגיש אותה - פסקה להיות רלבנטית. אינני חושב שיש מישהו החושד בנו - גוי, ערבי או ישראלי, שאנו נסכים לסגת לקווי ה-4 יוני 67. אין להעלות זאת על הדעת, אבל צריך לדעת מה מציעים. הם לא יציעו דבר אחר ממה שהציע סאדאת, ואנו צריכים לומר כי זה לא בא בחשבון, ולומר מה אנו מציעים לגבי כל גזרה, יהודה ושומרון, הסיני והגולן, זו תהיה מהות ההחלטה - ואני מבקש את סליחת הגברות, יהיה עלינו לקבלה כגברים.

(מכאן רשמה ז. ת.)

(עד כאן רשמה ל.ד. - מכאן ז.ח.)

רה"מ מ. בגין:

קו אדום הוצע וסאדאת לא שלל זאת,

אך לא עשינו את הסידורים.

באשר לאמריקאים - הם עמדו במצב קצת

לא נוח, הם הופתעו. אך היות ושיבחת את הנשיא תרומתו - ואני

מניח, שגם סאדאת עשה זאת - הם נרגעו. עכשו הם רוצים לטפח את

הקשרים האלה. אהמול אמר לי השגריר האמריקאי: כל הודעה שתוצו

למסור למצרים - אני עומד לרשותכם.

נכון, שהנשיא קרטז מסר לסאדאת על

הצעתו לבקר ב"יד ושם". סיפורתי לקרטז שאני עומד להציע זאת לסאדאת

ואינני יודע אם יקבל הצעתי. קרטז שאל אותי, אם אני רוצה שהוא

יודיע על כך לסאדאת והסכמתי. אין זה נכון שהנשיא קרטז המליץ

בפני סאדאת לקבל את הצעתי ולבקר ב"יד ושם", אלא הוא רק מסר לו

את הצעתי. לכן גם מנהל הלישכה של סאדאת לא ידע על חכנית זו.

באשר ללוח זמנים, אני רק יכול לחזור

על מה שאמרתי, שאין לנו לוח זמנים ואינני יכול ליצר אותו. יכול

להיות, שזה יהיה לאחר נאומו של סאדאת לפני הפרלמנט בשבת. תצפו

שבנאום זה הדברים יהיו יותר חריפים מאשר אלה שהושמעו מעל במת

הכנסת, אך לא להתרשם. אינני מציע להגיד "האט ער געזאגט".

הערתו לסאדאת על העוצמה החריפה של דבריו - ועשיתי זאת מספר פעמים.

לא היתה תגובה מצדו, אך לקראת סיום השיחות בינינו הוא אמר לי:

אולי אתה צודק, דברי לפעמים היו sharp, אך אני בטוח שזה טוב למען

יחסינו המשותפים בעתיד. אז הבינתי. אך צריך היה להעיר לו,

שהדברים לא מצאו חן בעינינו. הוא, בעצם, אמר לנו דברים כמעט

.78.

רה"מ מ. בגין:

אולטימטיביים. התשובה שלי לא היתה בלתי אדיבה.

אדוני רה"מ, היתה שאלה על ג'ניבה.

השר ש. תמיר:

הגנרל סילסוואו מחכה לי קרוב לחצי

רה"מ מ. בגין:

שעה ואני מבקש לאפשר לי עכשו לסכם.

אני חושב, שצריך למסור חודעה על ישיבת הממשלה. אני מציע את

הנוסח הבא:

ראש הממשלה, סגן ראש הממשלה, שר החוץ,

שר הבטחון, שר האוצר ושר הפנים מסרו לממשלה דינים וחשבונות על

שיחותיהם עם הנשיא סאדאת וחברי המשלחת המצרית.

הממשלה מציינת את חשיבות המפגש

בירושלים מבחינה לאומית, איזורית ובינלאומית.

יהיה המשך לשיחות על השכנת שלום וחתימת

חוזה שלום בין ישראל ושכנותיה.

לא נדונו שום בעיות נוהליות לגבי

ועידת ג'ניבה, אשר שתי הממשלות רוצות בחידושה.

אולי להוסיף: רוצות ופועלות לחידושה.

השר ש. תמיר:

רוצות בחידושה - זהו הביטוי הנכון

רה"מ מ. בגין:

ואין להוסיף מלה אחת על כך.

השר י. הורוביץ:

אולי להוסיף מלת תודה לאלה שעזרו
בהכנת הביקור?

רה"מ מ. בגין:

כתבנו מכתבי תודה.

מ ח ל י ט י מ:

לפרסם את ההודעה כדלקמן:

ראש הממשלה, סגן ראש הממשלה, שר החוץ,

שר הבטחון, שר האוצר ושר הפנים מסרו לממשלה דינים וחשבונות על
שיחותיהם עם הנשיא סאדאת וחברי המשלחת המצרית.

הממשלה מציינת את חשיבות המפגש

בירושלים מבחינה לאומית, איזורית ובינלאומית.

יהיה המשך לשיחות על השכנת שלום

וחתימת חוזה שלום בין ישראל ושכנותיה.

לא נדונו שום בעיות נוהליות לגבי

ועידת ג'ניבה, אשר שתי הממשלות רוצות בחידושה.

156. חזרת שר הבטחון למלא את תפקידו

רה"מ מ. בגין:

אני רוצה להודיע, ששר הבטחון חזר

למלא את תפקידו בכל הבריאות הטובה

ואני מודה לסגן ראש הממשלה על העבודה שעשה בימים שמלא את תפקיד
שר הבטחון.

סגן רה"מ י. ידין:

למעשה, כבר מאתמול אינני בתפקיד.